Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

Nr. 300 | Łódź, Czwartek 26 grudnia 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, כד כסלו תר״צ | נומ׳ 300

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דראַמאטישע רעדע פון סער מערימאן

יודישער אדוואקאט ווארפט די שארפסטע בעשולדיגונגען אין איינזייטיגקייט דעם פארשטעהער פון דער א״י־רעגירונג. — צוזאמענשטויסען מיט די מיטגלידער פון דער אויספארשונגס־קאמיסיע. — נאך 7½ שעה רייסט מערימאן איבער זיין רעדע

ירושלים, 25 (יט״א טעלעגראפיש).

דער פארשטעהער פון דער יודישער אגענץ ביי דער אויספארשונגס־קאמיסיע, ארוו. סער מערימאן האט היינט געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט רעזומירט, אלע פאקטען, וואס זענען פערביי־געגאנגען פערביי דער קאמיסיע. די רעדע האט געדויערט זיבען מיט א האלבע שעה, און איז געווען פול מיט דראמאטישע מאמענטען און צוזאמענשטויסען צווישען סער מערימאן און די מיטגלידער פון דער קאמיסיע. סוף כל סוף האט סער מערימאן די רעדע נישט פערענדיגט, און זיך אפגעזאגט ווייטער צו רעדען, די מיטגלידער פון דער קאמיסיע האבען עטליכע מאל בעהאנדעלט די פראגע, צי זענען דערלאזבאר די שארפע אטאקעס פון מערימאנען געגען דעם אדוואקאט פון דער ארץ־ישראל־רעגירונג, פרידי.

סער מערימאן האט אנגעוויזען, אז דער קרייץ פערהער פון די 48 אראבישע עדות דורך פרידי׳ן פערנעהמט 39 דרוק־זייטען. אלע פראגען פון פרידי׳ן זענען געווען געצילט אזוי, אז זיי האבען געלאזט אנ׳אפענע טיר די עדות צו געבען ענטשפרעכענדע ענטפערן: סער מערימאן פעררופט זיך אויף א גאנצער רייה ביישפילען פון דעם עדות־פערהער. האבענדיג אין זיין רשות אלע קוואלען און דאקומענטען פון דער אויספארשונג, — זאגט מערימאן, — האט אדוואקאט פרידי נישט געשטעלט קיין איין פראגע וועגען דער העץ־אגיטאציע פון די אראבער געגען די יודען. ער האט נישט אויסגענוצט קיין איין געלעגענהייט צו צווינגען דעם הויפט־מופטי צו פערעפענטליכען די העץ־מאטעריאלען, וועלכע דער מופטי האט פערשפרייט אין לאנד און אין אויסלאנד.

גאנץ אנדערש האט געהאנדעלט פרידי ביים פערהער פון די יודישע עדות. אויף וויפיל זייער עדות־זאגען איז נאר געווען אין סתירה מיט די ערקלערונגען פון די רעגירונגס־עדות, האט פרידי פארגעשטעלט די יודישע עדות אלס ליגנער, הגם דאס זענען אלץ אכטונגס־ און בעגלויבונגס־ווערטע בירגער.

מערימאן ברענגט א גאנצע רייה ביישפילען וואס אילוסטרירען די בעציהונג פון פרידי׳ן צו די יודישע עדות.

דער מיטגליד פון דער קאמיסיע, האפקינס מאריס רייסט דריי מאל איבער מערימאנען, פאררעדענדיג, ער זאל נישט ארויסזאגען זיינע פערזענליכע מיינונגען.

מערימאן ענטפערט, אז בעת׳ן פערהער, האט

(ווייטער זעה 5־טע זייט).

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געכטען געשטארבען אונזער הייס־געליבטער און אונפערגעסליכער זוהן

נ. ע.

מאיר אבראמאוויטש

אין בליהענדען עלטער פון 17 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, דאנערשטאג, דעם 26. דעצעמבער ד. י., 1 א זייגער בייטאג פון פאזנאנסקי׳ס שפיטאל (סאנגאווע 1), וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

3384

די טיפטרויערנדע עלטערן.

בעקאנטמאכונג

כדי צו פערזארגען די לאדזער יודישע בעפעלקערונג מיט

פריש כשר פלייש אויף שבת

מאכען מיר בעקאנט, אז היינט, דאנערשטאג ביינאכט, דעם 26 דעצעמבער

ווערט געשאכטען אין לאדזער שטעטישען שחט־הויז אויף ראדוואנסקא און אין באלוטער שחט־הויז

דאס פריש געשאכטענע כשר׳ע פלייש וועט זיך שוין געפינען אין די יאטקעס פרייטאג 7 א זייגער פריה, וועגען וואס עס מעלדעט

די פערוואלטונג

פון פלייש־הורטאווניקעס־פעראיין

פאדזשעטשנא 10

די פערוואלטונג פון דער

יודישער קהלה אין לאדז

איז דעומיט מודיע, אז אלע פערבליבענע שטאט־רעגיסטערס פאר׳ן 1928 יאהר, ווי אויך דער 1־טער און 2־טער שטאט־רעגיסטער פאר 1928 יאהר, וואס ענטהאלטען די שטייער־צאהלער פון די גאסען: אבראמאווסקיעגא, אל. קאשטשושקי, אל. 1 מאיא, אלעקסאנדראווסקא, אלעקסאנדריסקא, אנדזשעיא, שוו. אננא, אגשטאטא, באל. רינעק, באזארנא, ב. יאסעלעוויטשא, באַרישא, בוזשעזשינסקא, צעגעלניאנא, צעגלאנא, צמענטארנא, צימערא, טשערוואנא, דעמבאווא, דאברא, דאלנא, דרעוונאווסקא, דווארסקא, 28־טער שיסער פולק, עוואנגעליצקא, פייפרא, פישערא, פראנצישקאנסקא, גדאנסקא, גענשא, גלאוואצקא, גלובנא, גאפלאנסקא, גראבאווע, גראשאנקא, הענריקא, דזיעלנא, יאקיבא, יאסנא, יעראזאלימסקא, יערושעגא, יוליושא, קאלענבאכא און קאליסקא, — ווערט דעם 15 יאנואר 1930 איבערגעגעבען דעם לאדזער מאגיסטראט דורכצופירען די עקזעקוציע. צוליב דעם וואס דער מאגיסטראט נעמט פאר אינקאסא 10% און 5% סעקוועס. הוצאות ווי אויך 2% א חודש לטובת דער קהלה אלס שטראף פאר פערשפעטיגונג ליגט אין די אינטערעסען פון די שטייער־צאהלער איינצוצאהלען דיזע סטאטעס ביז׳ן 14 יאנואר 1930 אין דער קאסע פון דער לאדזער דיסקאנטא־באנק, פיעטריקאווער 43.

לאדז, דעם 26 דעצעמבער 1929.

די פערוואלטונג

פון דער יוד. קהלה אין לאדז.

צו דער עפענטליכקייט!

אזוי ווי א געוויסער

משה מנחם מענדל ראזענבערג

פאדערט מיך אויף צו א דין תורה און ער רופט זיך אן אלס שליח בי״ד פון ועד הרבנים דפה לודז, מאך איך עפענטליך בעקאנט, אז דאס איז דער משוגענער מענדל און אלס אזעלכער איז ער בעקאנט אין גאנץ לאדז אלס משוגענער און וואוינט פאמארסקא 4.

די אמת׳ע שליחי בי״ד פון ועד הרבנים זענען ר׳ מרדכי בצלאל לעווענשטיין און ר׳ הערצקע ציטרינאווסקי.

מיט אכטונג

גוטמאן אנקערמאן.

קאמוניקאט

פון מאגאזין־שניידער־מייסטער־פעראיין אין לאדז, אלעע 1 מאי 2 און בזשעזשינער שניידער־מייסטער־פעראיין

אויף דער צווישען־קאנפערענץ פון שניידער־מייסטער־פעראיין אין לאדז און בזשעזשינער שניידער־מייסטער־פעראיין, וואס איז פארגעקומען מיטוואך, דעם 25 ה. ח. איז בעשלאסען געווארען אפצושטעלען די ארבייט פון דער פירמע קויאווסקי און ווינטרויב, פל. וואלנאשטשי 6, פאר זייער לאווירען צווישען ביידע שכנות׳דיגע שטעט צווישען די אויסגעהונגערטע בעלי־מלאכות און אויספרעסען די אונגערהערטסטע ארבייטס בעדינגונגען.

דער דאזיגער פרוב האט זיך דער פירמע קיאווסקי און ווינטרויב נישט איינגעגעבען. ביידע פעראיינען האבען דערפילט דעם נידערטרעכטיגען שפיל פון דער אויבענדערמאנטער פירמע און האבען די ארבייט אפגעשטעלט אלס פראטעסט פאר דער דאזיגער האנדלונג. די ארבייט וועט אזוי לאנג שטיין, ביז דער רעזולטאט וועט זיין לטובת די שניידער־מייסטער. מיט אכטונג

מאגאזין־שניידער־מייסטער־פעראיין אין לאדז, אל. 1 מאי 2

פעראיין פון שניידער־מייסטער אין בזשעזשין.

ענטשולדיגונג.

דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאר׳ן

קאפעלושמאכער־מייסטער־פעראיין

אין לאדז, פאר׳ן ברעכען דעם פערבאט נישט צו לוסטרירען פאר נישט מיטגלידער. איך פערזיכער, אז מעהר וועל איך עס נישט טון. אלס צייכען פון חרטה גיב איך 500 זל. פאר׳ן פעראיין.

וואלף מאנשטיין, פולנאצנא 28

א גרויס צימער — מיט א בעזונדערן איינגאנג — (מעגליך גלייך פון די טרעפען) אלס סוב־לאקאטאר ווערט זאפארט געזוכט. אפערטן אונטער "H".

אני משתתפים בצערו של חבינו מר מרדכי טאגליכט ומשפחתו במות עליהם אביהם איש הישר באדם הישיש

נ״ע אברהם

בן בנימין צבי ז״ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחם.

די פערוואלטונג פון ציטונגס־פערקויפער־פעראיין אין לאדז.

אין גרויס צער דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דעם ח׳ אליעזר נוסבוים צוליב דעם טויט פון זיין **פרוי נ״ע**

המקום ינחם אותו בתשאצוי״ר.

די פערוואלטונג פון ציטונגס־פערקויפער־פעראיין אין לאדז.

יוד. פרוי-פינאנץ-קאמיסאר אין רוסלאנד

זי וועט אפּערירען מיט א בודזשעט פון 11 מיליארד רובל

מאסקווע, 25. (יט״א טעלעגראפיש) דער אלפארבאנדישער אויספיהר-קאמיטעט פון די סאוועטען (וציק) האט בעשטימט אלס פאלקס-קאמיסאר פאר פינאנצען די יודישע פרוי וויערא יאקאוולעוא.

יאקאוולעוא וועט זיין די איינציגע פרוי אין דער סאוועטען-רעגירונג. זי וועט אין לויפענדען בודזשעט-יאהר האבען צו אפּערירען מיט א ריזיגען בודזשעט פון 11 מיליארד גאלד-רובל.

יאקאוולעוא שטאמט פון ארימע יודישע עלטערען. פון די יונגסטע יאהרען האט זי זיך באטייליגט אין דער רעוואלוציאנערער באוועגונג און איז עטליכע מאל פאר איהר רעוואלוציאנערע ארבייט געוועזען פערשיקט אויף סיביר דורך דער צארישער רעגירונג.

9000 יודישע ארבייטענדיגע
וועלען אריינגעצויגען ווערען אין דער בוי-אינדוסטריע אין ססר

מאסקווע, 24. (ספ. טעל.) די העכסטע ארגאנען פון „קאמערד" און ערטליכע צענטראלע ארגאניזאציעס אין ססר. האבען אנגענומען א באשלוס אריינצוציהען 9000 יודישע ארבייטענדיגע אין דער בוי-אינדוסטריע פון סאוועטען-רוסלאנד. דער דאזיגער פלאן וועט רעאליזירט ווערען אויפ׳ן פאלגענדען אופן:

אין אוקראינע וועט די יודישע ארבייטערשאפט געשיקט ווערען אויף די בוי-קורסען אין 15 פונקטען, און אזוי ארום וועלען אין אוקראינע אויף קורסען צוגעגרייט ווערען 5000 בויער, פון וועלכע 2850 וועלען זיין פון די שטעטלעך.

פון די אלע קורסאנטען וועלען 30 פראצענט צוגעגרייט ווערען אלס בויער (פלאטניקעס) און זיי וועלען זיך לערנען 5 חדשים. די איבריגע וועלען צוגעגרייט ווערען פאר ציגעל-לייגער, שטוקאטורען א. א. וו. וועלען זיך לערנען 3 חדשים.

אין דובראוונער יודישער טעקסטיל-פאבריק
ווערט נישט געפיהרט קיין יוד. ארבייט

מאסקווע, 24. (ספ. טעל.) דער מאסקווער „עמעס" האט אפגעדרוקט א לענגערען ארטיקעל וועגען דער דובראוונער (ווייסרוסלאנד) בעוואוסטער טעקסטיל-פאבריק, וועלכע צעהלט איבער 600 יודישע ארבייטער. די צייטונג ווייזט אן, אז אין דער דאזיגער פאבריק ווערט נישט געפיהרט קיין שום יודישע ארבייט, עס איז נישט פאראן קיין יודישער בעפולמעכטיגטער. בעת א יודישער ארבייטער טרעט ארויס אויף א פערזאמלונג אין יודיש, קוקט מען אויף איהם קרום א. א. וו.

דער „עמעס" שרייבט ווייטער, אז עס געפינען זיך אזעלכע ארבייטער, וואס זענען נישט צופרידען מיט דער שול: זיי זאגען, אז זייערע קינדער וועלען בלייבען עם-הארצים אין רוסיש. זיי ווילט זיך נאר, אז די קינדער זאלען לערנען אויסשליסליך רוסיש, נישט ווייסרוסיש און נישט יודיש.

פערשארפטע בעציהונגען
צווישען ענגלאנד און אינדיען

לאנדאן, 25. (ספ. טעל.) אין דעלי איז פאר־געקומען א בעראטונג צווישען וויצע-קעניג פון אינדיען און די אנפיהרער פון דער אינדישער נאציאנאלער באוועגונג בראש מיט גאנדין. די דאזיגע בעראטונג האט געבראכט צוגרייטען די קאנפערענץ אין לאנדאן, וועלכע וועט צוזאמענגערופען דורך דער ענגלישער רעגירונג וועגען דער פראגע פון געבען אינדיען זעלבסטפערוואלטונג.

אויף דער בעראטונג ביים וויצע-קעניג האט זיך ארויסגעוויזען א שארפע מיינונגס-פערשידענהייט צווישען די ענגלענדער און אינדוסען איז דער פראגע וועגען טערמין, ווען צו ערטיילען אינדיען די רעכטע פון א דאמיניע. די מיינונגס-פערשידענהייט איז געווען אויף אזוי פיל גרויס, אז די בעראטונג איז איבערגעריסען געווארען, און די אינדוסען האבען ערקלערט, אז זיי וועלען נישט פאהרען קיין לאנדאן.

דער בירגערמייסטער פון קאלקוטא,, דער אינדוס סענגופיא האט ערקלערט, אז דער אזוי עלסאן. דער דאזיגער אוויאטאר, וועלכער האט דיען איז אונטערגעשטעלט דורך דער ענגלישער פאליציי.

אומגעקומען א לופט-פליהער

ניויארק, 25. (ספ. טעל.) די אמעריקאנישע רעגירונג האט זיך נישט אפיציעל געווענדעט דורך דער ראדיא צו דער סאוועטישער רעגירונג מיט א בקשה אונטערצונעהמען אן׳אקציע אויסצוזוכען דעם פערפאלענעם אמעריקאנישען פליהער לייטענאנט עלסאן. דער דאזיגער אוויאטאר, וועלכער האט בשעתו בעגלייט אווילקינסאן בעת זיין פליה צום נארד-פאל איז ארויסגעפלויגען צוריק מיט 6 וואכען, כדי אראפצוטראגען פראוויאנט א פערשפעטעטער אין א״ז פון בערינגאוו-אייננוס, יעגער-שיף, פון דאמאלט אן איז וועגען לייטענאנט עלסאן קיין ידיעה נישט פערהאן.

4 מענשען אומגעקומען אין די בערג

בערלין, 25 (ספ. טעל.) בעת א שטארקער שניי-זאווערוכע אין די ריזען-בערג, זענען אומגעקומען 4 סקי-לויפער: דער סטודענט מיכאעל ווערנער 23 יאהר אלט; בוכבינדער פריץ ראדלאו, 25 יאהר אלט; ביורא-באאמטין הילדעגארד שענפעלד, 17 יאהר און טעאדאר טעשע, דער זוהן פון האטעל-אינהאבער אין הירשבערג — 26 יאהר אלט.

א קאמפאניע פון סקי-לויפער 9 מענער און 4 פרויען, מיטגלידער פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי האבען זיך צוליב די פעריען געלאזט אין די ריזען-בערג. דארט האט זיי פערכאפט א שניי און ווינט-שטורעם. די עקסקורסאנטען האבען אין דעם שטורעם פערלוירען איינער דעם צווייטען.

ווען א טייל פון די קאמפאניע האבען זיך דערשלאגען צו א הייזעל אין די בערג, האט מען ארויסגעשיקט א רעטונגס-עקספעדיציע נאך די וועלכע האבען געפעהלט. אינדערפריה האט מען געפונען די 4 דערמאהנטע שוין טויטע.

די נייע אמעריקאנער קוואטע
איז פאר פוילען פערגרעסערט

ניו-יארק, 25. (ספעצ. טעל.) דאס נייע געזעץ וועגען אימיגראציע אין די פעראייניגטע שטאטען שטעלט פעסט פאלגענדע ציפערן אין דער קוואטע פון פערשידענע לענדער פאר אימיגראנטען, וואס האבען רעכט יעהרליך אריינצופאהרען אין די פעראייניגטע שטאטען: פאר 14 לענדער איז די קוואטע פערגרעסערט געווארען. דאס זענען: עסטרייך- 1413 (אנשטאט 785); בעלגיען — 1304 (512); פינלאנד — 569 (471); ענגלאנד און אירלאנד — 65,721 (34,007); גריכענלאנד — 307 (100); אונגארן — 869 (473); איטאליען — 5802 (5845); לעטלאנד — 236 (142); האלאנד — 3153 (1648); פוילען — 6524 (5982); רוסלאנד — 2784 (2248); שפאניען — 252 (131); טערקיי—226 (100); דרום-סלאוויען — 845 (671).

פאר 11 לענדער איז די קוואטע פערקלענערט געווארען:

טשעכאסלאוואקיי — 2874 (3073); דאנציג — 100 (228); דענעמארק — 1181 (2789); פראנקרייך—3086 (3954); דייטשלאנד—25957 (51227); אירלאנד — 17853 (2867); נארוועגיען — 2377 (6453); פארטוגאל — 440 (503); רומעניען — 295 (603); שוועדען — 3314 (9561); שווייץ — 1707 (2081).

דאס געזעץ דערלויבט אין אלגעמיין, אריינצופאהרען אין די פעראייניגטע שטאטען יעהרליך 153,714 אימיגראנטען אנשטאט די 164,667 פון דער פריהערדיגער קוואטע.

דיפּלאמאטישער סקאנדאל

צוזאמענשטויס צווישען ליטווינאוו און דעם פראנצ. געזאנדטען ערבעט

בערלין, 25. (ספ. טעל.) דער פראנצויזישער געזאנדטער אין מאסקווע ערבעט האט איבערגעגעבען ליטווינאוו׳ן א נאטע פון דער רומענישער רעגירונג, אין וועלכער ס׳ווערט געמאלדען, אז רומעניען שליסט זיך אן צו דער אמעריקאנישער נאטע, צוליב׳ן מאנדזשורישען קאנפליקט.

ליטווינאוו האט זיך אפגעזאגט אנצונעהמען די נאטע, דערקלערענדיג דערביי, אז ער בעטראכט די שריט פון אמעריקא, פראנקרייך און ענגלאנד, אלס א פיינדליכען אקט. דאס אנשליסען זיך פון רומעניען צו דעם דאזיגען פיינדליכען אקט, ווערט דורך דער סאוועטישער רעגירונג אויסגעטייטשט אלס א פיינדליכע דעמאנסטראציע. חוץ מזה געפינט זיך נישט רומעניען אין דיפּלאמאטישע בעציהונגען מיט סאוועטען-רוסלאנד. ערבעט האט געפרובט דורכצולייענען די נאטע, אבער ליטווינאוו האט זי נישט געוואלט אויסהערען. דאן האט ערבעט אוועקגעלייגט די נאטע אויפ׳ן טיש, אבער ליטווינאוו האט אויפגעפאדערט, אז דער פראנצויזישער געזאנדטער זאל זי צונעהמען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט שרייבט דער בערלינער „רול":

„ווען ערבעט האט קלויבענדיג זיך אוועקצוגעהען, אוועקגעלעגט די רומענישע נאטע אויפ׳ן טיש, האט דער סאוועטישער מיניסטער א כאפּ געטאן דעם דאקומענט, וואס איז געלעגען אויפ׳ן טיש. צוגעקנייטשט איהם, און אריינגעווארפען ערבעט׳ן אין טאש אריין. אין פראנקרייך האט דער דאזיגער אינצידענט ארויסגערופען א שטארקע אויפרעגונג, ובפרט דערפאר, וואס לויט פערשידענע קלאנגען, האט ערבעט דערקלערט, אז ער האלט פאר אונמעגליך דאס ווייטערדיגע פערבלייבען פון איהם אין מאסקווע.

יעווסעקציע פאדערט
מ׳זאל ארויסשיקען דעם יט״א-קארעספאנדענט פון רוסלאנד

דאנציג, 25. (יט״א טעלעגראפיש) דער ארגאן פון די דייטשע סאציאל-דעמאקראטען „פאלקס שטימע" לויבט שטארק די האלטונג פון דעם יט״א־קארעספאנדענט אין מאסקווא און זיין אומבויגזאמען קאמף מיט דער יעווסעקציע. די „פאלקסשטימע" קריטיקירט שארף די פאדערונג פון דער יעווסעקציע אז דער קארעספאנדענט זאל ארויסגעשיקט ווערען פון סאוועטען-פערבאנד.

ארטעל פאר געוועזענע יודישע הענדלער

מאסקווע, 24. (ספ. טעל.) די ערשטע 150 יודישע געוועזענע הענדלער, וואס זענען אויסגעשלאסען געווארען פון די האנדעלס-ארטעלען דערפאר, וואס זיי האבען זיך אמאל פערנומען מיט האנדעל, זענען שוין ארגאניזירט געווארען דורכ׳ן „ארט" אין מאסקווע אין א בעזונדערען ארטעל.

די סאוועטישע רעגירונג האט געלאזט וויסען, אז זי האט גארנישט דאגעגען, אויב דער „ארט" וועט ארגאניזירען אזעלכע געוו. הענדלער אין ארטעלען, מיט דעם בעדינג, דאס זיי זאלען בעקומען מאשינען דורכ׳ן „ארט" און אויך, אז „ארט" זאל זיי בעזארגען מיט רוה-שטאפען.

די צענטראל-פערוואלטונג פון „ארט" אין מאסקווע פלאנט איצט צו ארגאניזירען א רייה אזעלכע קאאפעראטיווע ארטעלען אומעטום, וואו מען האט די יודישע געוו. הענדלער אויסגעשלאסען פון די אלגעמיינע ארטעלען.

די נייע-ארגאניזירטע ארטעלען וועלען ראטעווען טויזענדער יודען פון פערלירען זייער רעכט אלס האנדווערקער.

DR. MED.
A. URYSON
מינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

רעזולטאט פון דער אויספארשונג
וועגען די רציחות אין דיסעלדארף
אבער דעם לוסט-מערדער האט מען ביז איצט נישט געכאפט

בערלין, 25. (ספ. טעל.) מיט א געוויסער צייט צוריק האט דער פרייסישער אינערן-מיניסטער דעלעגירט קיין דיסעלדארף דעם ספעציאליסט פאר קרימינעלע פערברעכענס ד״ר האגעמאן, כדי אויסצופארשען דעם ענין וועגען די סענסאציאנעלע מאסען-לוסטמארדען. ד״ר האגעמאן האט איצט איבערגעגעבען זיין בעריכט אין פרייסישען אינערן-מיניסטעריום, אין בעריכט ווערט דערצעהלט פאלגענדעס:

פון יולי 1929 זענען אין דיסעלדארף אויסגעפיהרט געווארען 10 מארדען און 11 אנפאלען מיט מארד-צוועקען. ביז איצט זענען אויסגעפארשט געווארען 3 מארדען, וועלכע זענען אויסגעפיהרט געווארען אויס אייפערזוכט און נקמה. אלע איבריגע פאלען זענען נישט אויפגעקלערט געווארען און ווערען בעשריבען דעם געהיימניספולען מערדער.

דער לעצטער איז אהן ספק שולדיג אין ערמארדען די פאלגענדע פרויען:

האמאכער, שולצע, רייטער, דאריע, אלדערמאן, מאורער און דעם מיידעל האהן. די ארבייט פון דער קרימינעלער פאליציי איז שטארק בעשווערט געווארען דורך מיסטיפיקאציעס. אזוי, א שטיינער, האבען צוויי פרויען, בלויז כדי ארויסצורופען א סענסאציע, מיטגעטיילט דער קרימינעלער פאליציי, אז אויף זיי איז אנגעפאלען דער דיסעלדארפער מערדער, כדי צוצוגעבען זייערע דערקלערונגען א שיין (פון אמת, האבען די פרויען אליין זיך אנגעמאכט ...

...ליציי האט דערהאלטען 60 בריף פון כלומרשטע מערדער, אזוי ווי יעדען בריף האט מען געגנוי געמוזט אויספארשען, האט דאס פערשלונגען פיל צייט און געלד.

א יוד. ארבייטער אלס... אנטיסעמיט

מאסקווע, 25 (ספ. טעל.) דער מאסקווער „עמעס" שרייבט:

א כאראקטעריסטישע כוליגאניש נאציאנאליסטישע אויסטרעטונג איז פארגעקומען אין דער בעקעריי פון דער טראנספארטארבייטער געבראויך-קאאפעראציע אין האמעל. אהינצו איז אנגעקומען אלס מייסטער סערעבריאניקאוו (א יוד). מאר א קורצער צייט האט ער געוויזען, וואס ער קאן. אויף יעדען טריט פלעגט סערעבריאניקאוו זיך זידלען... „זשיד", „איוואן-כראפ" א.א.וו. דערמיט אפּנים, האט ער געוואלט ארויסרופען אנטיסעמיטיזם אין דער בעקעריי. אויף איהם קוקענדיג האט שוין נישט אויסגעהאלטען אויך דער ארבייטער מאקס-מאוו, און איהם, סערעבריאניקאוו׳ן גע-ענטפערט זשיד, פאוך". פינ׳ם ארבייטער שטעמפעלר, וועלכער קען שלעכט רוסיש, האט סערע-

אויסגעלאכט און איבערגעקרימט יעדעס ווארט, און דאס האט געהאט אויפ׳ן אפגעשטאנענעם טייל ארבייטער א געוויסע ווירקונג.

וועגען דעם אלץ האט דער פערוואלטער מיט דער בעקעריי געוואוסט, נאר געשוויגען. און דער גרופען-קאמיטעט פון די שפייזלער האט זיך גאר צופעליג דערוואוסט דערפון. ער האט באלד צונויפגערופען אן אלגעמיינע פערזאמלונג, אויף וועלכער די אלע פאקטען האבען זיך בעשטעטיגט.

די פעראיין פערוואלטונג האט קוואליפיצירט די דאזיגע מעשים ווי אן ארויסטריט פונ׳ם קלאסען-פיינד און האט סערעבריאניקאוו׳ן ווי אויך טשענקאוו׳ן (פאר אנטיסעמיטיזם) אויסגעשלאסען פונ׳ם פעראיין און ארויסגענומען פון דער ארבייט. פון דער ארבייט איז נאך ארויסגענומען געווארען דער פערוואלטער מיט דער בעקעריי.

לאָדז. 26 דעצעמבער 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 26 דעצעמבער 1929

פּראָפ. באַרטעל און די פּולקאָווניקעס-גרופּע

ביים אויסוועהלען די פּערזאָן פון פּרעמיער האָט דער מלוכה פּרעזידענט גי האָט פאַר זיך צוויי וועגען: דעם וועג פון שלום און דעם וועג פון מלחמה דאָס פערהאַלטען ה' שוויטאַלסקי'ן אויפ'ן אמט פון פּרעמיער אָדער דאָס בעשטימען דעם פּולק. סלאַוועק, אָדער אַנ'אַנדער פּולקאָווניק אויף דעם אמט, וואָלט בעדייטען, אַז נישט מ'זיל אויסמיידען קאַמפּ יקסטען, נאָר מ'זוכט קאָנפליקטען צו שאַפען. דאָס וואָלט בעדייט אַנ'אַרויספאָדערונג אויפ'ן אַדרעס פון סיים. דער צווייטער וועג איז געווען צו דערווייטערען זיך פון די פּולקאָווניקעס און אומקעהרען זיך צו די „ציווילע". מ'האָט נאַטירליך געקאָנט געפינען עפּעס א נייעם מענש, אַנ'אומבעקאַנטען, וועלכער וואָלט ערשט שפּעטער זיך געמוזט אַרויסווייזען. אָבער דאָס וואָלט געהייסען ווידער שטעלען דאָס לאַנד פאַר א רעטעניש, כּדי די מענשען צו רעזאָנירען.

ס'האָט אַלזאָ גוט פּאַסירט, וואָס מ'האָט אויסגעקליבען א קלאָרען און איינפאַכען וועג. באַרטעל איז די בעסטע לעזונג דערפאַר, ווייל ער שטעלט מיט זיך פאָר א בעקאַנטע ליניע. מ'דאַרף זיך נישט שפּילען אין טרעפענישען, ווייל איז אַלגעמיינע שטריכען איז בעקאַנט, צו וואָס ער שטרעבט.

עס קומט נאָך צו דער פאַקטיש פּאָזיטיווער מאָמענט, וואָס פּראָפ. באַרטעל האָט זיך איבערגעצייגט לאָזט דאָס רעכט צו מאַכען ענדערונגען אין דעם קאָנסטיטוציע־פּראָיעקט פון איינסעלדקלוב, איבּריגענס איז נישט געווען קיין סוד, אַז באַרטעל האַלט נישט דעם דאָזיגען פּראָיעקט פאַר'ן לעצטען וואָרט פון מלוכה־קלוגשאַפט. אין שעה דער פּרעמיער לאָזט פאַר זיך איבער די מעגליכקייט צו מאַכען שינוים אינ'ם פּראָיעקט, נעהמט דער גאַנצער ענין אָן די פאָרם פון א רוהיגער דיסקוסיע פון א געגענזייטיגע איבערצייגונגען זיך און מעגליכקייט צו קומען צו א פערשטענדיגונג.

ס'האַנדעלט זיך איצט וועגען דעם, עס זאָלען נישט מקוים ווערען די פּאַראַויסזאָגען פון דער פּולקאָווניקעס־גרופּע, אַז פּראָפ. באַרטעל וועט ביי דעם פאָרמירען פון דער רעגירונג אנשטויסען זיך אויף שוועריגקייטען, וועלכע ס'וועט אוממעגליך זיין גובר צו זיין, וועגען עפּעס אַזוינס וואָלט געשעהען, וואָלטען מיר באַם הנהאָט צו טון נישט מיט די שלעכטע, נאָר מיט די ערגסטע מנהגים פון דער פּאַרטייאישקייט. קיינעם איבעראַשט נישט, וואָס אין סאַנאַציע־לאַגער הויבען אָן צו הערשען פּאַרטייאישע מנהגים. ס'איז שווער זיך פאַרצושטעלען, אַז פּראָפ. קזשיזשאַנאָווסקי זאָל שטענדיג האָבען דיזעלבע מיינונג, וואָס דעם. פּאַליאַקעוויטש. קיין פערנינפטיגער מענש האָט נישט גערעכענט, אַז אין סאַנאַציע־לאַגער וועט תמיד הערשען די אידיליע, ווען דעפּוטאַטען גיבען זייערע אינטערשריפטען אין בלאַנקאָ. אָבער מ'וועט דאָך דאָרט נישט אַריינפאַלען תיכף אין אַנ'אַנדער עקסטרעמקייט און אונטערשטעלען א פוס דעם פּרעמיער, וועלכער איז בעשטימט געוואָרען דורכ'ן מלוכה־פּרעזידענט און זיכער אַפּראָבירט געוואָרען דורכ'ן מאַרשאַל פּילסודסקי.

דאַכט זיך, אַז די פּולקאָווניקעס־גרופּע וועט מוזען מסכּים זיין כּוטש געדאַנק, אַז אויף א געוויסע צייט יעדענפאַלס איז זי אוועק אין רעזערוו. מ'האָט זיך דאָך געמוזט זאָגען, אַז די מעטאָדען און די טאַקטיק פון אָט די גרופּע זענען נישט תמיד צוועקמעסיג און זיכער. מ'זיל פּרובען האַנדלען אַנדערש. זאָל צוליב דעם קומען צו א „פּאַלאַץ־איבערקעהרעניש"? מסתּם נישט.

נ. ד.

די אויפנאַהמע פון דער בערלי־נער קהלה לכבוד דעם הבּימה־אַנסאַמבל

בערלין (יט"א) די יודישע קהלה אין בערלין האָט איינגעאָרדענט אַנ'אויפנאַהמע לכבוד דעם הבּימה־אַנסאַמבל, וועלכער טרעט איצט אויף אין בערלין. אין דער אויפנאַהמע האָבען זיך בעטייליגט פיל פאָרשטעהער פון די יודישע אָרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס ווי אויך בעקאַנטע פערזענליכקייטען פון די קינסטלערישע און טעאַטראַלע קרייזען.

אין זיין בעגריסונגס־רעדע האָט דער פאָרזיצער פון דער קהלה־פערוואַלטונג דירעקטאָר קאַריסקי אָנגעוויזען, אַז די הבּימה האָט ביי פיל טויזענדער יודען און נישט־יודען געוועקט רעספּעקט צום יודענטום, ענטפּלעקענדיג די גרויסע לייסטונגען, צו וועלכע די יודישע געמיינשאַפט איז פעהיג.

הרב ד"ר יאָאַכים פרינץ האָט אין זיין רעדע אָנגעוויזען, אַז דער יונגער דור רבנים, וואָס בעשטעהען פון „בעל תשובים", וואָס שטאַמען פון א פרעמדער סביבה, בענקען נאָך א יודישען אינהאַלט, יודישער ווירקליכקייט און יודישער אטמאָספער. פאַר דעם דאָזיגען דור איז די הבּימה געווען א טיפע איבערלעבונג. דאָס איז געווען מעהר ווי א טעאַטער־איבערלעבונג.

אין א לענגערער רעדע האָט געענטפערט אויף די בעגריסונגען אין נאָמען פון הבּימה־אַנסאַמבל דער אַרטיסט טשעמערינסקי.

די פייערליכע אויפנאַהמע איז דערגענצט געוואָרען דורכ'ן א רייכען קאָנצערט־טייל.

רוסלאַנד ברענגט ריזיגע קרבּנות

כּדי דורכצופיהרען דעם „פינף־יאָהר־פּלאַן"

סאָוויעט־רוסלאַנד שפּילט איצט א קאָרט, און דאָס שפּיל איז זעהר אַנ'ערנסטע, אַנ'אַזאַרטנע, קאָן מען זאָגען. „דער פינף יאָהריגער אינדוסטריאַליזאַציע פּלאַן" — איז דער נאָמען פון דער דאָזיגער קאָרט, געווינט רוסלאַנד איהר אינדוסטריאַליזאַציע־פּלאַן, דאַן געווינט זי א האַר גאַנצע וועלט־שפּיל; פערלירט זי אין דעם דאָזיגען פּלאַן, דאַן איז שווער צו זאָגען וואָס דער אויסגאַנג קען זיין.

דאָס זאָגנע ביסעל האָב און גוטס, וואָס דאָס לאַנד פערמאָגט איז איצט געשטעלט געוואָרען אין קאָן. אַז דאָס שפּיל זאָל געוואונען ווערען. איבער זיבעצן מיליאַרד רובעל דאַרף מען קומענדיגען יאָהר אויף דורכצופיהרען בלויז די ווירטשאַפטליכע זייט פון דאָזיגען פּלאַן. און זיבעצען מיליאַרד רובעל איז דאָך א העלפט פון דער גאַנצער הכנסה, וואָס דאָס לאַנד פערמאָגט.

דערפאַר וויל מען איצט אין סאָוויעט־פערבאַנד נישט האָבען קיין גרויסע מענשען מיט בעזונדערע מיינונגען. איין מיינונג, איין ליניע, קאָן נאָך אפשר שאַפען געוויסע אָרדנונג און ענטוזיאַזם צו דערפיהרען דאָס שפּיל צו א זיגרייכען סוף. עטליכע מיינונגען קאָנען זי בלויז ברענגען צו א דורכפאַל.

בוכאַרין איז געגען דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן? זאָל ער געהן. טאָמסקי האַלט אויך נישט פון איהם? זאָל ער זיך פאָהרען ווייטער...

די איצטיגע סאָוויעטישע ליניע, די ליניע פון סטאַלינען האָט אין א פּאָר חדשים צייט בעוויזען אַריינצוברענגען פּעסט אין די יונגע סיי דעם אַרבייטער, און סיי דעם פּויער, און בויען זיי מעהר, ווי מען האָט זיך געקאָנט פאָרשטעלען. די בּעלי־בּתּים פון לאַנד, — די אַרבייטער און פּויערים — זענען איצט פערוואַנדעלט געוואָרען אין אויס בעלי־בּתּים. אַז מען וויל קאָן מען אָנרופען א שטילע בּלוטלאָזע רעוואָלוציע דאָס, וואָס עס איז איצט פאָרגעקומען אין רוסלאַנד. ווייל וואָס איז דען אייגענטליך א רעוואָלוציע אויב נישט אוועקנעהמען די מאַכט ביי איי־נעם און זי איבערגעבען צו א צווייטען? די אילוזיע אַז דער אַרבייטער איז דער בעל־הבית פון דער פאַבּריק, איז איצט אוועק. דער אַרבייטער האָט זיך מיטאַמאָל דערפיהלט אין צוים. צי ער וויל, צי נישט, נאָר די צוים איז א גאַנץ שטאַרקע. פון דעם פּויער איז שוין אָפּגערעדט.

אויף דעם צוועלפטען יאָהר פון דער סאָוויעטישער רעוואָלוציע איז מען אין רוסלאַנד געקומען צו דער איבערצייגונג. אַז גרויסע אינדוסטריען קאָן מען מיט קיין סאָציאַליסטישע געזעצען נישט אויפבויען; אַז די פּראָקלאַמירטע סאָציאַליסטישע רעוואָ־ליוציע צווישען די אַרבייטער און די פאַבּריקען איז נישט דער בעסטער וועג וואָס קאָן פיהרען צו דעם דערפאָלג פון דעם פינף־יאָהריגען אינדוסטריאַליזאַציע־פּלאַן.

(קאָרעספּאָנדענץ פון מאָסקווע צום „נייעם פאָלקסבלאַט")

„קאָנטראָל איבער דער אַרבייט" — איז איצט די סאַמע פּאָפּולערסטע פראַזע אין דער סאָוויעטישער פּרעסע. מען קאָן נישט זאָגען אַז דער אַרבייטער איז אַזוי געוואַלדיג צופרידען פון דעם דאָזיגען קאָנטראָל, אָבער אַנ'אַנדער ברירה האָט ער? סוף־כּל־סוף איז זיין לאַגע נאָך אַלץ בעסער פון דער לאַגע פון איינעם וואָס איז נישט קיין אַרבייטער. נו, קרימט ער זיך אַביסעל, אָבער ער געוואוינט זיך צו און נעהמט מיט דער צייט אָן פאַר וואויל און פאַר גוט.

און עס ציהט זיך אַרויס די פּראַקטישקייט דערפון, וואָס די גאַנצע סאָוויעטישע פּאָליטיק ווערט איצט געפיהרט אין א דיקטאַטאָרישער איינהייטליכער ליניע. דער אַרבייטער וואָלט זיך קיינמאָל אַזוי לייכט נישט אונטערגעגעבען. ווען ער זאָל נישט מורא האָבען אַז באַלד ביי זיין ערשטען לייכטען ווידערשטאַנד וועט מען איהם בעשולדיגען אָדער אין „רעכטען אָפּנויג" אָדער אין טראָצקיזם. מען וועט איהם אויסשטעלען מחוץ למחנה און ער וועט דאַן נישט האָבען אפילו דאָס ביסעל וואָס ער קריגט איצט. שוין נאָך אַלע בעגרענעצונגען, עס איז בעסער צו אַרבייטען צוועלף חדשים אין יאָהר אונטער א צוואַנגס־קאָנטראָל, איידער צו בלייבען אינגאַנצען אָהן אַרבייט. עס איז בעסער אָפּצוגעבען די שכירות פאַר א גאַנצען חודש פאַר דער אינערליכער הלוואה און בלייבען מיט עלף חדשים שכירות איידער צו בלייבען מיט גאָרנישט. אַמווייניגסטענס קריגט ער כאָטש דערביי די מעגליכקייט צו זאָרגען פאַר זיך און פאַר אַלע אַנדערע, אַז אויך ער איז עפּעס מקריב פאַר דעם ערפאָלג פון דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן.

צי זענען אַזעלכע קרבּנות נישט קיין צו־גרויסער פּריז פאַר דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן?

ענטפערען אויף דער דאָזיגער פראַגע קען נאָך דערווייל קיינער נישט.

די אַנהענגער פון דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן ווייזען אָן, אַז דאָס ערשטע יאָהר איז שוין אַריבער מיט א ריזיגען דערפאָלג און דערפאַר גלויבען זיי, אַז אויך די איבעריגע פיר יאָהר וועלען אַריבערגעהן אַזוי דערפאָלגרייך. פון דער צווייטער זייט איז בע־קאַנט צד אַלץ נאָך מיט דער מיינונג, אַז דער פינף־יאָהריגער פּלאַן איז נישט קיין טובה, נאָר א גרויסע רעה פאַר דעם לאַנד, דער צד השוה — ריקאָווס צד — האַלט ווידער, אַז אויב מען האָט זיך אונטערגענומען דורכצופיהרען דעם דאָזיגען גראַנדיעזען פּלאַן, דאַרף מען איהם שוין דורכפיהרען. מען דאַרף זיך אָבער נישט לייגען קיין פויגעלעך אין בוזים צו רעכענען, אַז דער דאָזיגער פּלאַן וועט אַזוי לייכט קריגען זיין פולען היקף.

דער פינף־יאָהר־פּלאַן איז, ווי איך האָב שוין אָנגעוויזען, אַנ'ערנסטע קאָרטען־שפּיל פאַר דער גאַנצער סאָוויעטישער אינערליכער און אויסערלי־כער פּאָליטיק.

ערשט היינט, מיט א פּאָר שעה, איידער איך האָב זיך געזעצט שרייבען מיין אַרטיקעל, איז מיר אויסגעקומען צו הערען ריקאָוו'ס א רעדע וועגען די שוועריגקייטען, מיט וועלכע די פערווירקליכונג פון דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן איז פערבונדען, און וואָס איז דאָ פערהאַן צו דערצעהלען? די קרבּנות ווע־לען געוואַלדיגע. ריקאָוו איז מיט דער מיינונג, — און אין דעם פּרט שטימען מיט איהם איין אפילו די סטאַ־ליניסטען, אַז קומענדיגען יאָהר מעג מען זיך אין רוסלאַנד ריכטען אויף א פיל שווערערען יאָהר, ווי עס איז היינטיגער. די שפּייז־שוועריגקייטען, זאָגט ער פאָראויס, וועלען נאָך שווערער ווערען, די פּריי־זען אויף שפּייז פּראָדוקטען וועלען מוזען פערגרעסערט ווערען. יענע, וואָס זענען נישט קיין אַרבייטער, און נישט קיין פּויערים, וועלען מעגען בעצייטענס א קלעהר טוען, ווי אַזוי צו קריגען שפּייז אויף וועלכען אופן זיי ווילען. און דאָס אַלץ איז א רעזולטאַט פון די אנשטרענגונגען, וואָס ווערען געמאַכט. כּדי דורכצופיהרען דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן דערפאָלג־רייך.

רוסלאַנד האָט נישט קיין קרעדיטען פון אויס־לאַנד, און האָפט דערווייל נישט אויף אַזעלכע קרעדי־טען. אפילו מיט ענגלאַנדס אַנערקענונג דערוואַרט מען אין רוסלאַנד נישט קיין גרויסע אויסלענדישע קרעדיטען. דאָס לאַנד מוז דערפאַר געבויט ווערען פון זיך אַליין און אויף אייגענע מיטלען. דער יאָך פון אַזאַ פּלאַן, ווי דער פינף־יאָהריגער מוז דערפאַר פאַלען אויף די פּלייצעס פון די אייגענע בירגער, אַרבייטער, צי נישט־אַרבייטער, — אַלע מוזען דאָ פיהלען דעם דעם, וואָס עס הייסט אויפצובויען א ברייטע אינדוסטריע אין א לאַנד, וואָס איז שטענ־דיג געווען אינדוסטריעל הינטערשטעליג.

אין א צייט פון אַזאַ אנשטרענגונג, איז נישטאָ קיין אָרט פאַר קיין מיינונגס־פערשידענהייטען. אַזאַ צייט איז פּונקט ווי מלחמה־צייט. וואָס איז דער אונטערשיד, צי די מלחמה קומט פאַר אויף דעם שלאַכט־פעלד, צי זי קומט פאַר אויף דעם אינדוס־טריעלען פעלד. יעדע מלחמה פאָדערט צוויי זאַכען: קרבּנות און דיקטאַטור. די דאָזיגע ביידע זאַכען זעהען מיר איצט אין רוסלאַנד אויף דריי צעהנטען יאָהר נאָך דער סאָוויעטישער רעוואָלוציע.

דער דורכפאַל פון דעם פינף־יאָהריגען פּלאַן וואָלט געווען נישט בלויז א פינאַנציעלער באַנקראָט, נאָר אויך א מאָראַלישער און דער עיקר, — א פּאָ־ליטישער. ווער ווייס צו זאָגען אַזאַ דורכפאַל וואָלט געקאָנט פיהרען... (יט"א).

ב. סמאָלאַר

ווי איז אונז עדן

די יודען אין טשעכאָסלאָוואַקיע און דער פּרעזידענט מאַסאַריק

אין פּראַג קען מען יעדען פריהמאָרגען זעהן די פאָלגענדע סצענע: פון די שטיינערנע טויערען פון דעם „הראַדשין"־פּאַלאַץ פאָהרט אַרויס רייטענדיג אויף א פערד א גרויסער אַלטער עה־יעהריגער מאַן. ער איז א הויכער מיט בלאָע גוט־מוטיגע אויגען און א קליין גרוי בערדעל — דאָס איז טאָמאַס ג. מאַסאַריק, דער פּרעזידענט פון דער טשעכאָ־סלאָוואַקישער רעפּובליק, וועלכער וואוינט אין אַלטען קעניגליכען פּאַלאַץ „הראַדשין".

נישט ווייט פון פּאַלאַץ, אונטערן באַרג, געפינט זיך די יודישע אַלטע „געטאָ" פון פּראַג, וואו עס וואוינען פרומע יודען אויף א פערצי־טיגען שטייגער און טראָגען די יודישע טראַכט, בעקעשעס, לאַנגע בערד און פּאות און ווייסע זאָ־קען מיט האַלבע שיך.

דאָרט געפינט זיך אויך די גאָר אַלטע וועלט־בעריהמטע פּראַגער שוהל.

די יודען פון דער „געטאָ" קומען צום „הראַד־שין"—באַרג צו זאָגען „גוט מאָרגען" דעם פּרעזי־דענט מאַסאַריק. די יודען מיט סאַמעטענע יאַרמולקעס אויף די קעפּ בעגריסען דעם פּרעזי־דענט אין לשון קודש'דיגע ווערטער און בעטען ביי איהם פערשידענע טובות. דער פּרעזידענט שטייגט אַראָפּ פון פערד, הערט אויס די ביטעס פון די פרומע יודען און שמועסט זיך מיט זיי לאַנג.

די זעקס הונדערט טויזענד יודען לעבען אין דער טשעכאָ־סלאָוואַקישער רעפּובליק ווי אין א גן־עדן. טאָמאַס מאַסאַריק איז אַנ'אַלט־בעקאַנטער יודען־פריינד, אַנ'אוהב ישראל, צוליב דעם איז טאַקע אין טשעכאָ־סלאָוואַקיען נישטאָ קיין אַנטיסע־מיטיזם. די יודען אין דער טשעכאָ־סלאָוואַקישער רעפּובליק זענען אָנגעזעהענע בירגער פון לאַנד, פערנעהמען זיך מיט גרויסע געשעפטען, בעזיצען הייזער, פאַבּריקען און גיטער און פערנעהמען אויך הויכע רעגירונגס־שטעלעס. אין יאָהר 1919, ווען עס זענען אויסגעבראָכען די בלוטיגע פּאָגראָמען אין אונגאַרן, האָט עס אויסגעוויזען, אַז די פּאָגראָמ־כוואַליע זאָל זיך אַריבערטראָגען איבער דער גרעניץ אין סלאָוואַקיען. אין פיל סלאָוואַקישע שטעטלעך און דערפער האָבען די פּויערים גענומען זיך טשעפען צו יודען און מען האָט אָנגעהויבען צו רעדען פון שחיטות אויף יודען.

אַז פּרעזידענט מאַסאַריק האָט דערהערט, אַז עס איז דאָ אַזאַ געפאַהר, האָט ער גלייך אַרויסגע־לאָזט א שטרענגען בעפעהל, צו די בעאַמטע, זשאַנ־דאַרמען און מיליטער, נישט צו דערלאָזען צו פּאָ־גראָמען, און דאָס האָט געהאָלפען. א חוץ דעם האָט זיך מאַסאַריק נישט פערלאָזט אויף די בעאַמטע און זשאַנדאַרמען, ער איז אַליין טאָג און נאַכט אַרומגעפאָהרען אין אויטאָמאָביל, אָדער רייטענדיג אויף א פערד אין די שטעטלעך און דערפער און ער האָט מיט פייערדיגע ווערטער צווישען די פאַנאַטישע פּויערים אַגיטירט געגען פּאָגראָמען. גע־סטראַשעט די פּויערים מיט גרויסע שטראָפען, אויב זיי וועלען זיך טשעפּען צו יודען.

אין די פּלעצער, וואו עס האָבען געוואוינט יודען, האָט דער פּרעזידענט געהאַלטען רעדעס, צו די פּויערים, בעשוואָרען זיי נישט צו טשעפּען יודען און פערבּרידערט די פּויערים מיט די יודען, אַלס גרעסטע און בעליבּטסטע פּערזענליכקייט אין לאַנד, האָט די אַגיטאַציע פון דעם פּרעזידענט גע־געגן די פּאָגראָמען געהאַט א געוואַלדיגע ווירקונג און דער רעזולטאַט איז געווען, אַז די פּויערים פלעגען אויפהייבען די הענד און שווערען נישט צו טשעפּען יודען.

אַט אַזוי האָט דער פּרעזידענט דעמאָלט אָפּ־געהיט די יודען פון סלאָוואַקיען פון פּאָגראָמען.

עס איז דעמאָלט בעקאַנט געוואָרען, אַז ער האָט מיט אַזאַ אנשטרענגונג געפיהרט די אַגיטאַציע, אַז ער איז אויך פון אנשטרענגונג קראַנק געוואָרען און געמוזט א שטיק צייט ליגען אין בעט און זיך היילען.

פּרעזידענט מאַסאַריק, וועלכער איז א גרויסער געלערנטער און היסטאָריקער האָט אויך אָנגעשרי־בען א ווערק וועגען יודענטום. דאָס בוך איז ער־שינען אין פיר שפּראַכען און טראָגט דעם טיטעל: „דאָס יודישע פּראָבלעם און דער אַנטיסעמיטיזם". אין דעם בוך בעווייזט ער, די אומזיניגקייט און שעדליכקייט פון די יודען־פיינד אין אַלע לענדער. פאַר איינגיגע יאָהרען צוריק האָט דער פּרעזידענט מאַסאַריק געמאַכט א בעזוך אין ארץ־ישראל צו שטודירען דעם אויפבוי פון פּאַלעסטינא דורך די יודישע קאָלאָניסטען. אין א רייה אַרטיקלען אין צייטונגען, האָט ער דאַן אויסגעדריקט זיין גרויסע פרייד און בעוואונדערונג מיט דעם פּאָרשריט פון פּאַלעסטינער אויפבוי. פּראָפעסאָר מאַסאַריק איז געווען א פריינד פון טעאָדאָר הערצל.

מאַסאַריק האָט געשפּילט א גרויסע ראָלע אַלס טשעכישער פּאָליטיקער אין דער אַלטער עסט־רייך־אונגאַרישער מאָנאַרכיע. זיין פריינדליכע בע־ציהונג מיט יודען שטאַמט נאָך פון די צייטען פון דעם בעקאַנטען הילזנער־פּראָצעס, וועלכער האָט מיט דרייסיג יאָהר צוריק אויפגעשטורעמט די וועלט. עסטרייכישע אַנטיסעמיטען האָבען דעמאָלט בעשולדיגט לעאָפּאָלד הילזנער (ער איז נישט לאַנג צוריק געשטאָרבען אין ווין), דעם זוהן פון דעם שמש פון טשעכישען שטעטעל פּאָלנא, אַז ער, הילזנער, האָט ערב פּסח געקוילעט די 18־יאָהריגע שיקסעל אַגנעס הערוזאַ, כּדי אָפּצוצאַפּען איהר

(ווייטער זעה 6־טע זייט)

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

26 דאנערשטאג — כד כסלו תר"צ

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.24
זון-אונטערגאנג 3 25

די צרה פון נישט האבען קיין מעטריקעס און חתונה=אקטען

א טרויריגע פאסירונג פון וועלכע מען דארף זיך ארויסנעמען א מוסר השכל

סאבינע קלייטניק האט חתונה געהאט מיט שמואל פרידמאן צוריק מיט 5 יאהר. דאס פאר־פאלק האט געלעבט גאנץ בשלום, געהאט צווי קינדער פון 3 און 2 יאהר, און עס איז געווען אינגאנצען אומגעריכט פאר די פרוי, ווען דער מאן איז אין א שעהנעם פריהמארגען ערגעץ נעלם־געווארען אהן א גוטען טאג. די פרוי האט געמאל־דען דער פאליציי, מען האט אומעטום געזוכט, געקלינגען אין אלע פאנאטאריעס און שפי־א.־לען, נישטא.... דערוויל דארף מען לעבען, עסען. די פרוי האט אויסגעקויפט דאס ביסעל מעבעל, קליידונג, ענדליך אויך די דירה און זיך בעזעצט ביי דער מוטער. סאבינא אליין איז געווען א גו־ווע נייטארין און וואלט זיך לייכט געקענט פערדינען אויף יהר ברויט. נאר די אומזיכערקייט, דער געראנק, אז דער מאן איז ערגעץ אוועקגעקומען, און זי וויסט נישט, יואס עס איז מיט איהם, האט זי נישט געלאזען ארבייטען, און פון איהר שטוב און פון איהרע קינדער איז א תל געווארען.

עס זענען אזוי אוועק א פאר חדשים. פלוצים האט זיך די פרוי דערוויסט, אז פון איהר מאן איז אנגעקומען א בריף צו זיינע עלטערען. ער טיילט מיט, אז פון לאדז איז ער געפאהרען זוכען פרנסה קיין בעלגיען, אז ער האט זיך דארט שוין איינ־געארדענט, פערדינט ניש־קשה.

די טראגעדיע האט זיך בעוויזען פאר דער דער פערלאזענער פרוי פון א צווייטער זייט: נישט אומגעקומען ערגעץ דער מאן, נאר איינפאך אהן א פאר־וואס און אהן א פאר־ווען, איבערגעלאזט זי און די קינדער.

די אומגליקליכע האט זיך געווענדעט צום פרויען־שוץ־פעראיין.

און דא האט זיך ארויסגעוויזען דער אלגע־מיין יודישער אומגליק: קיין חתונה־אקטען האט די פרוי נישט פערמאגט. עס האט זיך אנגעהויבען א סדרה ארויסבעקומען חתונה־צייגענישען, האט זיך ווייטער ארויסגעוויזען, אז די פרוי האט נישט קיין מעטריקעס, די קארעספאנדענץ מיט'ן קליינעם שטעטעל פון וואנען די פרוי קלייטניק שטאמט, האט בעוויזען, אז אויך איהר טאטע־מאמע האבען קיין חתונה־אקטען נישט געהאט און די קינ־דער זענען, ווי נישט־געזעצליך געבוירענע.

זיצט די פרוי און וויינט נישט נאר אויף איהר אייגענעם לייטזין, נאר אויך אויף דער פערנאכ־לעסיגקייט פון איהרע עלטערען, צוליב וועלכע זי קען נישט ארויסבעקומען קיין פאס, זי זאל כאטש קענען פאהרען זיך איבעררעדען מיט איהר מאן אין בעלגיען.

א בעשערטער זיווג

אין לאדז האט איהם דאס מיידעל נישט געפאלען, נאר אויפ'ן ש"ה איז איהם בעפאלען א בענקעניש און עס איז געווארען פון שידוך

ווען דער דלות האט אנגעהויבען שטארק דער קוטשען דער גרויסער אסתר טייטעלבוים (ווסכאדניא 43) האט זי בעשלאסען אוועקצושיקען די סענטי־מענטען און אויסנוצען די ארויספאהרונג פון איהר עלטסטער טאכטער אין אמעריקא, — אוועק פאהרען און איבערלאזען די צווייטע טאכטער, די יונגע שרה'לע דא אליין.

עס איז שרה'לען דא געווען נישט פרעהליך, ביי פרעמדע מענשען, די מוטער אין אמעריקא האט אבער אויך קיין רוה נישט געהאט, זי האט מיט אלע כוחות געוואלט ארויסנעהמען שרה'לען צו זיך. איז אבער די "קוואטע" געשטאנען צווישען זי־ביידע.

די זארג פאר דער טאכטער האט דער מוטער ארייגעגעבען א ריכטיגען געראנק: חתונה צו מא־כען שרה'לען מיט אן אמעריקאנער יונגערמאן, וועלכער זאל זי קענען ארויסנעהמען קיין אמעריקא. אבער צוזאמענפיהרען אן אמעריקאנער יונגערמאן מיט א לאדזשער מיידעל איז נישט איינע פון די גרינגע זאכען. דער מאמעס ליבע צום קינד האט אבער אלס גובר געווען; זי האט אויסגעזוכט אין אמעריקא א יונגערמאן, איהם גערעדט דעם שי־דוך מיט דער פערפיליבענער אין לאדז שרה'לען און איהם געשאפען געלד אויף הוצאות קיין לאדז, ער זאל זיך זעהען און בעקענען מיט דער כלה.

מיט א צייט צוריק איז דער יונגערמאן טאקע געקומען קיין לאדז, בעזוכט שרה'לען, וועלכע האט זיך געפונען ביי דער פאמיליע ווייגבערג (שוו. יא־קובא 2).

אבער דעם אמעריקאנער, היינט־וועלטיגען יונ־גענמאן האט אויסגעזעהען עפעס מארנע די חסידישע שעהמעוודיגע שרה'לע און ער האט נאכ'ן ערשטען קוק, איינגעפאקט זיינע וואליזקעס און צוריק אהיים קיין אמעריקא.

און ווען שוין, אין די לאנגע שעהן אויף דער ש"ה האט זיך דער יונגערמאן אנגעהויבען צו דער־מאהנען אין אלע פרטים פון זיין זעהען זיך מיט שרה'לען און זי איז פאר זיינע אויגען אויפגעשטאנ־נען אין גאר אנ'אנדערען ליכט, דאס חנ'עוודיג יודישע, שעהמעוודיגע מיידעל, האט בעקומען אי־בער איהם א מארנע קראפט פון דערוויטענס, און ער וואלט בעשטימט באלד צוריקגעלאפען, אבער דער אקעאן איז געווען אינמיטען. ער האט אנגע־הויבען בענקען און שוין אוועקגעשיקט א קארעס־פאנדענץ, וועלכע האט זיך פערענדיגט, דערמיט, וואס דער אמעריקאנער איז צוריק מיט עטליכע טעג צוריקגעקומען קיין לאדז, געשטעלט דא א חופה און גענומען זיין יונגע פרוי מיט זיך, און צו איהר מוטער קיין אמעריקא.

ס'גיעג נאכ'ן שאטען

אזוי הייסט אונזער נייער העכסט=סענסאציאנעלער ראמאן, וואס הויבט זיך אן צו דרוקען אין פרייטאג-נומער פון

"נייעם פאלקסבלאט"

ליבע און לידענשאפט, פערברעכען און שטראף.
דער ווירוואר פונ'ם גרויסשטאטישען לעבען
אין אלע זיינע ניואנסען און שאטירונגען,
"גרויס=וועלט" און "אונטערוועלט".
געהיימנישען פון נאכט=לע=בען ביי ארעם און רייך

דאס אלץ וועט אין א לייכטער שפאנענדער פארם געשילדערט ווערען אין אונזער נייעם ראמאן

ס'גיעג נאכ'ן שאטען

אנ'אויפקלערונג

ה' יצחק קאטשמאנסקי, (ווסכאדניא 35), גיט אונז איבער, אז מיט דער געג'גט'ער פרוי אין קיעוו האט ער נאר געהאט 1 זוהן, וועלכער איז טאקע אין לאנדאן און האט די אדרעס פון זיין מו־טער אין קיעוו און אויב דער זוהן שרייבט נישט צו איהר, האלט ער, אז ער דארף דער פרוי נישט געבען דעם אדרעס פון איהר זוהן.

בעריכטס-מיטינג פון דער בונ-דישער פראקציע אין שטאט-ראט

די בונדישע פראקציע אין שטאט-ראט אר־דענט איין היינטיגען שבת, 10 פריה אין "פיל־הארמאניע זאל", נארוטאוויטשא 20, א בעריכטס־מיטינג, אויף וועלכען ס'וועלען ארויסטרעטען די בונדישע ראטמענער אין היגען שטאט-ראט: י. ליכטענשטיין, ח. ל. פאזנאנסקי, ש. מילמאן, י. מארגענטאל און חבר'טע ר. אייכנער.

אויפ'ן מיטינג וועט אויך ארויסטרעטען דער לעווניק פון דער שטייער-אפטיילונג ביים מאגי־סטראט, ח' ל. קוק, וועלכער וועט רעפערירען וועגען דער שטייער-פאליטיק פון מאגיסטראט און וועט בעזונדערס געבען אויפקלערען וועגען איינ־פיהרען די א. ג. "עגלה".

א גנבה

אין דער וואוינונג פון דעם פיש-הענדלער ח. ראזענבערג, נאפיורקאווסקא 43, האבען זיך נעכ־טען אריינגעכאפט גנבים און ארויסגע'גנב'עט פערשידענע זאכען אויף א סומע פון 1.300 זל.

די גנבים האבען, ווי עס זעהט אויס, אויס געקוקט, ווען די בעלי-בתים פון הויז זענען ארויס אויפ'ן מארק, וואו זיי זענען געשטאנען מיט פיש, און אין דער צייט אויסגעפיהרט זייער גנבה.

וועגען דער גנבה האט א שכנה צעזיסען געטון די געלימטענע, די פרוי ראזענבערג איז ביי דער בשורה געפאלען חלשות און ה' ראזענבערג איז לויפענדיג א היים געפאלען און צוקלאפט דאס רעכטע אויער.

די פאליציי האט וועגען דער גנבה צוזא־מענגעשטעלט א פראטאקאל און אונטערנומען אנ'־אויספארשונג.

בית-דין אין דער קהלה

ביי דער היגער קהלה איז געשאפען געווא־רען א שטענדיגער אפיציעלער בית דין. 3 מיט־גלידער פון רבנות וועלען דיזשורירען יעדען אווענד פון 7 ביז 9 א זייגער און וועלען פאר א קליינעם אפצאהל אין דער קאנצעלאריע ערלע־דיגען גט'ן סכסוכים א.א.וו. נעכטען איז שוין דער בית-דין געווען טעטיג צום ערשטען מאל.

היינט ביינאכט וועט מען שחט'ן אין די שטעטישע שחט-הייזער

(–) דער פעראיין פון פלייש-הורטאווניקעס טיילט אונז מיט, אז כדי צו בעזארגען די יודישע בעפעלקערונג מיט פלייש אויף שבת, וועט היינט ביינאכט געשחטען ווערען אין די שחט-הייזער אויף רעדוואנסקא און אין באלוט. שוין 7 א זייגער איינדערפריה וועט אין די יאטקעס זיין פריש כשר פלייש.

לאדז שיקט 11 דעלעגאטען צו דער לאנד=קאנפערענץ פון "קרן=היסוד"

ווי בעוואוסט ווערט אויף דעם 7. יאנואר צוזאמענגערופען קיין ווארשא די לאנד-קאנפערענץ פון "קרן-היסוד". אין דער קאנפערענץ וועלען זיך אויך בעטייליגען אויסער די אנגעזעהענסטע קה"י עסקנים אין לאנד – דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, נחום סאקאלאוו און די מיטגלידער פון דער א"י-דעלעגאציע דער בע־קאנטער ציוניסטישער טוער, ד"ר אלעקסאנדער גאלדשטיין און דוד בלאך, געוועזענער בירגער־מייסטער פון תל-אביב.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם, קומט פאר היינט דאנערשטאג, 9 אווענד אין לאקאל פון "קרן-היסוד" (צעגעלניאנא 4) א פערזאמלונג פון די היגע קה"י-דעקלארענטען, כדי אויסצוועהלען די דעלע־גאטען צו דער קאנפערענץ. לויט דער צאהל דעקלארענטען פון היינטיגען יאהר שיקען די לאדזשער קה"י-צאהלער 11 דעלעגאטען צו דער קאנפערענץ, וועלכע וועט טראגען א פייערליכען כאראקטער און וועט דארפען פראקלאמירען די גרייסקייט פון פוילישען יודענטום מיטצווירקען ביים אויפבוי פון ארץ-ישראל.

פון פעראיין פון עלעקטראטעכ-נישע אנשטאלטען

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון פער־איין פון עלעקטראטעכנישע אנשטאלטען אין לאדז איז געוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון פאלג. פערזאנען: פרעזעס פ. דולקא, וויצע-פרעזעס מ. שיפמאן, סעקרעטאר לאבעלא, קאסירער אינזש. י. טייטעלבוים, ווירט א. וויסוואל. מיטגלידער: ה"ה וואידיסלאווסקי, רייכער, און ליבעשאק.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

מ. עפשטיין (פיעטריקאווער 225), מ. באר־טאשעווסקי (פיעטריקאווער 95), מ. ראזענבלום (צעגעלניאנא 12), גארפיין (ווסכאדניא 54), י. קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15).

געעהרטע רעדאקציע!

אין צוזאמענהאנג מיט'ן אפענעם בריף אין רעדאקציע, וואס איז געווען געדרוקט אין אייער וו. צייטונג דינסטאג, דעם 24 ה. ח. ערקלער איך, אז הגם אונטער'ן בריף איז פלומרשט אונ־טערגעשריבען "דער קאמיטעט של ביהכ"נ דפה באלוט" האט דער קאמיטעט וועגען דעם בריף נישט קיין שום שהנינג און האט אזא בריף נישט אונטערגעשריבען

מיט דרך ארץ

פרעזעס פון קאמיטעט דביהכ"נ פה באלוט

ד ו ד ש מ ו ל ע ו י ט ש.

לאדזער קאמעראל=טעאטער

"ארט"

אל. 1. מאי 2 (פריהער ענגלישער זאל)

קינסטלעריש. לייטער: משה בראדערזאן.
דירעקציע: יוסף סטרוגאטש.
קאמפאזיטאר: דוד ביינעלמאן.

היינט, דאנערשטאג, דעם 26-טען
2 גרויסע פארשטעלונגען
אנהויב 7 און 9 30 אווענד.
פרייטאג, ד. 27. - 1 פארשטעל.
אנהויב 9 אין אווענד
דאס נייע פראגראם א.ג.

קוים מיט צרות

די קאסע איז אפען פון 11–1
מיטאג און פון 5 אין אווענד.

ס'האלט ביי א גט צווישן ביידע פאר=פעלקער

א פערוויקעלטע מעשה פון א געהיימער ליבע צווישען א לאָדזער פערהייראטער פרוי און א פערהייראטען מאן

דער סוד איז ענטפלעקט געווארען אין אמעריקא

6 יאהר האט דער שניידער בלומענטאל געאַרבייט אין ניו־יארק. שווער און ביטער, ארויסגעשיקט זיין פרוי און קינדער אין לאדז אויף צו לעבען, און א חוץ דעם האט ער זיך געגרייט די פאמיליע ארויסצונעהמען צו זיך.

ענדליך איז דאס גליק געשעהן: די פרוי מיט די קינדער זענען צו איהם דעם זומער מיט מזל געקומען.

ווען עס איז אריבער די ערשטע פרייד פון דער בעגעגעניש, האט די פרוי דעם מאן ערקלערט, אז אזוי ווי איהרע עלטערען און משפחה געפינען זיך אין קאנאדע, וויל זי אהינפאהרען אויך זיך זעהען מיט זיי.

דער מאן האט זי אויסגעקליידט און אויסגעפוצט „פא אמעריקאנסקו" און זי אפגעשיקט צו איהרע פאמיליע מיט א וויזע.

עס איז אוועק א פאר וואכען און פונים האט דער מאן בעקומען א בריף פון לאדז, וואס עס ווערט איהם מיטגעטיילט, אז זיין פרוי איז געפאהרען קיין קאנאדע נישט צו איהר משפחה, נאר זיך צו בעגעגענען דארט, ווי זי האט זיך פריהער אפגערעדט מיט איהרם א געליבטען.

דערהערענדיג אזא געשיכטע וואַרפט ה' בלומענטאל אוועק אלע ארבייטען און לויפט קיין קאנאדע זיך איבערצייגען אויף וויפיל עס איז אמת, דאס אנגעשריבענע אין בריף פון לאדז. דארט האט ער זיך אבער נישט געקענט איבערצייגען אויף וויפיל די גאנצע מעשה איז אמת און ער האט אנגעשריבען א בריף קיין לאדז צו די שכנים, און שכנים האבען נישט געשוויגען: געזאגט, וואס זיי ווייסען.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די בלומענטאל האט אין לאדז טאקע געהאט א געליבטען און דער געליבטער האט פערשטאנען אזוי צו לאַדירען צווישען זיין „קאכאנקע" און זיין פרוי, אז צווישען די ביידע פרויען האט געהערשט די בעסטע גוטפריינדשאפט אויף אזוי פיל, אז ביים אוועקפאהרען פון די פרוי בלומענטאל קיין אמעריקא האט זי בעקומען פון איהר פריינדין, פונ'ם געליבטענס ווייב, א קאסטבארען געשאנק. ערשט נאכ'ן אפפאהרען פון פרוי בלומענטאל האט מען דער אפגענארטער פרוי געעפענט די אויגען, אויפ'ן אמת. זי האט אנגעהויבען אויסצופרעגען דעם מאן און זיך טאקע איבערצייגט אין איהר אומגליק; דער מאן האט איהר אפען געזאגט, אז ער וועט נאכפאהרען דער פרוי ב. און, אז זיי דארפען זיך טרעפען אין קאנאדע. צוליב דעם האט די אפגענארטע פרוי אנגעשריבען ה' בלומענטאלען קיין ניו־יארק, נאך וואס זיין פרוי איז געפאהרען קיין קאנאדע. איצט האלט עס ביי צוויי גט'ען.

אויף באלד קאכט מיט דער געשיכטע.

אחב"ד-פייערונג

פון יאהר תקנ"ט איז דער טאג י"ט כסלו א גרויסער יום־טוב אין די חבד'ישער וועלט, צוליב די בעפרייאונג פון הרב „בעל־התניא", דער שעפער פון חסידי חב"ד, איך אין לאדז איז מש"ק פארגעקומען אין לאקאל פון דער ישיבה „תומכי־תמימים" ליובאוויטש, פאלודניאווא 25 א פייערונג, וועלכע ס'האט זיך בעטייליגט העכער 100 פערזאן און הרה"ג החסיד המקובל מהור"ר שלמה זלמן שניאורסאהן שליט"א (נ. רב אין וועליז), א זוהן פון ריגער רב הרב הגאון והצדיק מהור"ר יהודא לייב שניאורסאהן זצ"ל, נכד הרב מלאדי נצוקללה"ה (אנייערען פון ערשט נישט־לאנג פערשטארבענעם נרבן ה"ר סנדר רישקין ז"ל האט געזאגט א מאמר חב"ד העכער צוויי שעה, וועלכע דער עולם האט אויפגענומען מיט גרויס בעגייסטערונג. נאכדעם האבען געזאגט מעניני דיומי, די ראשי המתיבה און דער מנהל הישיבה הב' המופלג המפורסים י"א רוב יצחק שניאורסאהן נ"י און דער משפיע פון חסידות חב"ד אין די ישיבה הר"ה זלמן מאיר גוטמאן נ"י. עס איז געווארען אויסגעוועהלט א פערוואלטונג פון דער ישיבה: עהרען־פרעזעס, הרה"ג שלמה זלמן שניאורסאהן. פרעזעס מענדעל בערנשטיין, וויצע־פרעזעס צבי חיים איידליץ, קאסירער: מיכאל יוסף בערנשטיין, סעקרעטאריום: עזרא ניעראסלאווסקי און יהושע שניאורסאהן. אלס פערוואלטונגס־מיטגלידער: הרב ר' נחום נארעניק שליט"א, מרדכי פרימעס, ירחמיאל מרדכי נארדאן, משה לעווענזאהן, זאב סלאווין, אייזיק לאנקאף, און הב' רוב יצחק שניאורסאהן. אלס קאנדידאטען: עזרא ניעראסלאווסקי, זלמן מאיר גוטמאן, הב' יהושע שניאורסאהן און הב' טובי' באקטשין.

אויך איז געזאמעלט געווארען גרויסע סומען געלד פאר דער ישיבה און פאר דער קוד.

אונטער די קלאנגען פון רב'ס ניגון איז דער עולם זיך משמח ביז טאג.

קאמוניקאט

די לעצטע צייט איז געווארען א מנהג ביי א גרויסען טייל שטייער־צאהלער צו ווארטען מיט'ן איינצאהלען דעם עטאט ביז נאכ'ן טערמין, וואס די אויפמאהן־רשימות געפינען זיך שוין אינ'ם סעקוועסטר־אטארען־אמט ביים מאגיסטראט.

דער ראווינער אופן פון ערלעדיגען די שטייער־חובות טרייבט אריין די צאהלער אין איבעריגע הוצאות, וואס בעטרעפען 15 פראצ. פונ'ם עטאט סכום. און מאכט גלייכצייטיג אונמעגליך דאס נארמאלע פיהרען די ווירטשאפט אין דער קהלה, וועלכע מוז צוליב דער וואקסענדיגער נויט פיהרען א ברייטע טעטיגקייט לטובת דער ארימער יודישער בעפעלקערונג.

צוליב דעם איבענדערמאהנטען, פאדערט די קהלה־פערוואלטונג אויף די שטייער־צאהלער, איינצוצאהלען דעם קהלה שטייער און צו ווענדען זיך וועגן פלערליי תנחות אין דער קהלה קאנצעלאריע, תיכף נאכ'ן דערהאלטען די עטאט־מעלדונגען.

די קהלה־פערוואלטונג מאכט דערביי אויפמערקזאם, אז צוליב דעם שווערען מאטעריעלען מצב וועלען קיין שום ביטעס וועגען הנחות, צוליגען דעם שטייער, בעפרייען פון קהלה־קאסטען וכדומה — נאכ'ן איבערגעבען די שטייער־רשימות אין רשות פון מאגיסטראט נישט ערלעדיגט ווערען.

די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין לאדז.

גרויסער ערפאלג פון „ארוט"

דאס נייע פראגראם „יוים מיט צרות" געהט מיט גרויס ערפאלג טעגליך אין „ארוט" און רופט ארויס גרויס ענטציקונג ביים עולם. די ארטיסטען ווערען אויפגענומען מיט בעגייסטערונג און ווערען בעדאנקט מיט הילכיגע בראוואָ־פאטשעייען.

היינט, דאנערשטאג, ווערט געשפילט צוויי מאל 7 און 9.30 אוו.

מארגען, פרייטאג, נאר איין פארשטעלונג, אנהויב 9.30 אוונט.

פון קינא־טעאטער „רעדוטא"

שוין אין די נאָהענטסטע טעג ווערט ענדגילטיג פערענדיגט די אויספערטיגונג פון שפאגעל־נייעם מאדערן אויפגעבויטען קינא „רעדוטא" אויף קאפערניקא 16. סיי דער אינערליכער און סיי אויסערליכער אויסזעהען פון דעם טעאטער מאכט א'אימפאזאנטען איינדרוק. אויך די ליכט־רעקלאמע פון דעם דאזיגען קינא־טעאטער איז גלענצענד אויסגעשטעלט. די נייע דירעקציע האט שוין א רייכען רעפערטואר פון בילדער אין וועלכע ס'געהען אריין: „די סענצערקע פון די נעטפער", „מיין טייערסטע", „דריי לידענשאפטען", „ליבעס־פלאם", „די פרוי", „דאס טייבעל" א. א. וועגען דאס פון דער ערעפנונג פון דעם פרעכטיגען קינא וועלען מיר זיך נאך בעזונדערס אומקערען.

א בריף אין רעדאקציע

זעהר געעהרטע רעדאקציע.

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אין „נ. פ." איבער'ן אפזאג פון א סובסידיע פאר אוקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום מצד בני ברית. ווענדען וואס עס זענען פערשפרייט געווארען פאלשע פירושים אין א ... יודישע ציטונגען, דורך אונפעראנטווארטליכע פערזאנען, וועלכע האבען פערלוירען דעם חוש פאר רעכט, וואס איז אמת און וואס איז שקר — אין צוזאמענהאנג מיט דעם איז אויך אין איינער נאטיץ אריינגעפאלען א טעות, אז בעת מען האט דעם א. א. יוד. אפגעזאגט די סובסידיע, האט מען אזא סובסידיע דער „זיערנאטשעניע" בעוויליגט. למען האמת שטעל איך פעסט, אז „זיערנאטשעניע" האט זיך קיינמאל וועגען א סובסידיע צו בני ברית נישט געווענדעט און אויך קיינמאל נישט בעקומען. די סיבה, וואס די „זיערנאטשעניע" בעקומט פון דער אוניווערזיטעט־מאכט געגען אזוי פיל סובסידיעס ווי די 5־מאל ארער גרעסערע נאציאנאלע סטודענטען־גרופען, ווערט פון דער אוניווערזיטעט־מאכט ערקלערט דערמיט, אז א גרויסער טייל סטודענטען, וועלכע רעקלארירען זיך אין זייערע ארגאניזאציעס אלס יודיש נאציאנאל, גיבען אין זייערע אוניווערזיטעטס־דאקומענטען פוילישע נאציאנאליטעט. איך ווייס נישט, אויף וויפיל דאס איז אמת אבער אויף יעדען פאל וואלט דער קאמף אויף דעם געביט פאר די לייטענדע פערזאנען פון א. א. יוד. געווען א מעהר דאנקבארע אויפגאבע, ווי צו בעשיטען מיט פאראורטיילען מענשען, וועלכע האבען פאר דער יודיש נאציאנאלער און ציוניסטישער בעוועגונג געווען נישט מעניג, אפשר נישט מעהר איבערגעגעבענהייט, ווי מאנכע פון די „הערען", וועלכע מיינען, אז מיט געשריי, שטורמעל און שקרים, פראזען און בעשמוצען פון איינציגע חברים בעווייזען זיי העלדענטאטען און שאפען רוהם דער ארדע, וועלכער זיי האלטען געדרונגען און געקאנט דינען.

מיט דרך ארץ

ד"ר ש. שווייג

וואו וועט מען אמבעסטען פערברענגען די סילוועסטער-נאכט?

ווענן דעם זארגט א ספעציעלער קאמיטעט פון ארטיסטען, מוזיקער, דעקאראטארען, קונסטמאלער, וואס בעמיהען זיך, אז דאס יודישע לאדז אל ווי אמפרעהליכסטען בעגעגנען דאס נייע יאהר 1930.

עס ווערען צוגעגרייט א גאנצע רייה אטראקציעס אין אומדערווארטעטע סורפריזען. די זאלען פון „קולטור־ליגע" (בושעוסקא 23), וואו דער סילוועסטער־אוונד וועט פארקומען ווערען ספעציעל דעקארירט ווערען.

די גאנצע הכנסה געהט פאר די מיטעלשולען און קולטור־ליגע.

פון דייטשען טעאטער

אין דייטשען טעאטער „טהאליא" אין לאקאל פון מענער־געזאנג־פעראיין, ווערט היינט 7 אוונד געשפילט „די באיאדערע" מיט די בעסטע קרעפטען פון דער טרופע.

דראמאטישע רעדע פון סער מערימאן

(ענדע פון דער 1. זייט).

זיך ארוז. פרידי אוועלכע זאכען נישט איין מאל דערלויבט. אויב — זאגט מערימאן — פרידי האט געמיינט, אז זיין פליכט איז צו בעווייזען, דאס יערער ענגלענדער איז געגען דער נאציאנאלער היים, דאן דאט ער זיין ציל דערגרייכט.

דער פארזיצער פון דער קאמיסיע, סער וואלטער שאו רייסט איבער מערימאנען מיט דער בעמערקונג, אז פרידי קאן נישט פערזענליך אנגעריפען ווערען.

סער מערימאן זעצט זיך אוועק, און הגם דער פארזיצער מעלדעט איהם, אז ס'איז איהם דערלויבט ווייטער צו רעדען, דערקלערט ער, אז ווייטער רעדען וועט ער נישט, און אז זיין רעדע איז געענדיגט.

פון א צופעליגע באמבע־אויפרייס דערהרגעט א יודישען ארבייטער

ירושלים, (י.ט.א. טעלעגראפיש). דא האט פלוצים עקספלאדירט א באמבע.

פון אויפרייס איז דער'הרג'עט געווארען דער יודישער ארבייטער משה קשק.

מען רעכענט, אז דער אויפרייס איז א צופעליגער, און אז די באמבע שטאמט נאך פון דער מלחמה־צייט.

זשאבאטינסקי'ס רייזע אפגעלייגט

לאנדאן, 25 (י.ט.א. טעלעגראפיש) וולאדימיר זשאבאטינסקי, וועלכער האט דעם 20־טען יאנואר ק. י. געוואלט ארויספאהרען קיין איראפא און דערנאך קיין אפריקא, האט זיין רייזע אפגעלייגט.

מען שמועסט, אז די רייזע וועט נישט פארקומען צוליב וויכטיגע פאליטישע מאטיווען.

נייע העבראאישע צייטונג אין א"י

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראפיש).

דעם 22. יאנואר וועט אונטער דער רעדאקציע פון פסח גינזבורג אנהויבען צו דערשיינען א נייע העבראאישע צייטונג.

בעזוך פון נחום סאקאלאוו אין פוילען

ווארשא, 25 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין גיכען דארף קומען קיין פוילען נחום סאקאלאוו. בעת זיין וויילען אין ווארשא וועט פאר איהם איינגעארדענט ווערען א גרויסער באנקעט, אויף וועלכען עס וועלען איינגעלאדענט ווערען דער פרעמיער־מיניסטער בארטעל, אויסערן־מיניסטער, דער אינערן־מיניסטער און א רייה אנדערע הויך־געשטעלטע פערזענליכקייטען.

Dr. H. Lubicz
צעגעלניאנע 43 טעל. 41-62

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעומאן.

אונבאפרופליך 5 לעצטע געזעגענונגס־פארשטעלונגען
פון אונזערע געסט און אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא
שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליבערמאן

היינט, דאנערשטאג, דעם 26־טען, 9 אוונט־ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע
די גלאקען פון סיביר
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון רייזע לאמער.
הויפטראלען: לאה—זאסלאווסקא, הערשעל—געטליבערמאן, סאשקע—הערשקאוויטש
אין 3 אקט קומט פאר א גרויסע קאבארעט. עס ווערט געזונגען רוסישע געזאנגס־נומערן. בערטא זאסלאווסקא און ה' לייבאוויטש וועלען טאנצען א נייעם טאנץ.

פרייטאג, ד. 27־טען, שבת, ד. 28־טען, זונטאג, ד. 29־טען, 9 אוונט
פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז! פרעמיערע!
דער גרעסטער שלאגער פון אלע איראפעאישע ביהנעם
ווען א פרוי פערגעסט זיך
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון קארנבליט.
הויפטראלען: בילא—זאסלאווסקא; באריס—געטליבערמאן; שמואל—הערשקאוויטש
די הכנסה פון זונטאג, ד. 29. געהט לטובת דעם בית־יתומים, זגערזשער 40

שבת, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזן
סטעמפעניו
אין 4 אקטען פון שלום־עליכם.
הויפט־ראלען: רחל'ע—זאסלאווסקא; סטעמפעניו—געטליבערמאן; חיקל — הערשקאוויטש.
פארגעקומען טענץ ווערען אויסגעפיהרט:
1) כשר־טאנץ, 2) קינדער־טאנץ, 3) מחותנים טאנץ, 4) כלי־זמר־טאנץ, 5) א פרעהליך שלעגעל־טאנץ ווערט אויסגעפירט דורכ'ן אנסאמבל אין זאל צווישען פובליקום

מאנטאג, דעם 30־טען, 9 אוונט
לעצטע געזעגענונגס־פארשטעלונג
פאפולערע פרייזן פון 1 ביז 2.50
די זעהר אויסגעצייכענטע פיעסע
קינדער פערגעסט איך נישט
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון קאלמאנאוויטש
הויפט־ראלען: „יעטע"—זאסלאווסקא; „נייטן"—געטליבערמאן; חיים יענקל—הערשקאוויטש
צום שלוס: א קאנצערט. צום געזעגענען זיך וועלען די גאסטראליער און אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום זינגען פון זייער רייכען רעפערטואר.

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: ב...זמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, ניידויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

ספארט-בעוועגונג.

גרויסער סקאנדאל אין פוילישען ספארט-לעבען

אוועקגענומען גארבארניען דעם מייסטער טיטעל און טוריסטען בעזייטיגט פון דער ליגע

פערגאנגענעם דאנערשטאג איז אין ווארשא פארגעקומען א זיצונג פון דער העכסטער פוילי-שער פוסבאל-אינסטאנץ, די פערזאמלונג האט בעשלאסען אוועקצונעהמען שווער אויסגעקעמפטען „ליגע מייסטער טיטעל ביי דעם קראקאווער גאר-בארניע און אוועקגעבען איהם „ווארטא'ן" ווי אויך די „טוריסטען" צו בעזייטיגען פון דער ליגע און אויף זייער ארט איבערצולאזען אין דער „ליגע" די לעמבערגער „טשארני".

ווי בעקאנט איז די „ליגע" בעשטאנען היי-יאהר פון 13 בעסטע פוילישע פוסבאל-קלובען. די אלע מאנשאפטען האבען אין פערלויף פון גאנ-צען סעזאן געשפילט צווישען זיך. דער קאמף איז היי-יאהר געווען ספעציעל אפערביסענער באלד פון אנהויב סעזאן האבען זיך געלאזט במערקען 2 שטרעבונגען פון די מאנשאפטען. די ערשטע גרופע — דאס זענען געווען די שטארקערע, און זיי האבען געפיהרט א פער-ביסענעם קאמף פאר'ן ערצילען דעם מייסטער-טיטעל צון דער „ליגע". די צווייטע גרופע איז בעשטאנען צון די שוואכערע. ווי בעקאנט, האָבען היי-יאהר די צוויי שוואכסטע קלובען פון דער ליגע, געזאלט אראפפאלען אין דער נידע-ריגערע קלאס. וואס נעהנטער צום סוף פון די קאמפען, איז די לאגע געווארען אלץ קלאהרער. אין דער שפיץ פון דער טאבעלע האט זיך גע-שטעלט „גארבארניא" און דער ביז-איצטיגער פוילישער מייסטער „ווארטא" האט זיך גענומען בעגנוגענען מיט'ן 2 ארט. די לאגע ביי די שוואכערע איז ביז די לעצטע טעג נישט געווע-זען קלאהר. צווישען די בעדראהטע אראפצופאלען אין דער נידעריגערע קלאס האבען זיך אויך געפונען די לאדזער „טוריסטען" און די לעמ-בער „טשארני".

די „טוריסטען" איז מיט עטליכע וואכען פאר'ן פערענדיגען זיך פון די קאמפען געלונגען צו בעקומען א פרישען שפילער זשורקאווסקי פון „אסטראוויא". זשורקאווסקי'ס דעקלאראציע הא-בען די „טוריסטען" איבערגעשיקט צו דער גע-העריגער אינסטאנץ, ווי ער איז בעשטעטיגט גע-ווארען פאר די „טוריסטען". ד. ה. אז ער מעג שפילען ביי די „טוריסטען". מאכט זיך, אז זשורקאווסקי שפילט אין די „טוריסטען" געגען „ווארטען" און די לעצטע פערשפילען דעם מעטש פערלירענדיג דורך דעם די שאנסען צו ערצילען דעם מייסטער-טיטעל. די לעצטע נצחונות פון די „טוריסטען" האבען זיי ארויסגעפיהרט פון דער סכנה אראפצופאלען אין א נידעריגערע קלאס. אראפגעפאלען זענען „I. פ. קל." און „טשארני". דעם מייסטער-טיטעל האט ערצילט „גארבארניא", דער קלוב, וואס געהערט ערשט צו דער ליגע דאס ערשטע יאהר.

ביי „גארבארניא" דעם מייסטער-טיטעל, ביי די „טוריסטען", די מעגליכקייט צו פערבלייבען אין דער ליגע האבען צו פערדאנקען זייער אמ-ביציעז שפילען.

אבער דא הויבט זיך אן דער סקאנדאל. „טשארני", דער עלטסטער פוילישער ספארט-קלוב דראהט מיט רעוועלאציעס, אויב מ'וועט זיי ארויס-שטויסען פון דער „ליגע"! דאס כאפט אונטער דער דעגראדירטער מייסטער „ווארטא" און זיי ביידע הויבען אן א קאמפאניע.

זיי מאכען א ליארם. ווי אזוי האט זשור-קאווסקי געמעגט שפילען ביי די „טוריסטען", זייענדיג דעקלארירט פאר... „אסטראוויא". עס ווערט אדורכגעפיהרט אן אויספארשונג. און עס ווייזט זיך ארויס, דאס די קארטאטעק פון זשור-קאווסקי איז „אוועקגעקומען" פון „פ.ז.פ.נ.". דערווייל האט דער „פ.ז.פ.נ.", פערגעסענדיג, אדער מאכענדיג זיך פערגעסען, אז זיי האבען זשורקאווסקי'ן אפיציעל בעשטעטיגט פאר די „טו-ריסטען", ארויסגעבענדיג א אורטייל, אז זשורקאוו-סקי האט נישט געטארט שפילען ביי די „טוריסטען". דער מעטש וואס די „טוריסטען" האבען געוואונען ביי „ווארטא'ן" ווערט געפסל'ט. אלס זיגער ווערט בעשטימט „ווארטא", די „טוריסטען" פאלען ארויס פון דער ליגע און אויף זייער ארט פער-בלייבט „טשארני. דער דאזיגער בעשלוס האט גע-דארפט בעשטעטיגען דער ליגע פלענום. דאס ערשטע מאל איז די זיצונג אפגעלעגט געווארען. די „טוריסטען" האבען דארט מיט שריפטליכע דא-קומענטען בעוויזען, אז זשורקאווסקי האט געמעגט שפילען ביי זיי. א גרויסער טייל בתוכם „ל.ק.ס." האבען אנערקענט, דאס דער בעשלוס פון „פ.ז.פ.נ." איז א נישט לעגאלער און האבען צו-געזאגט דעם בעשלוס צו אנולירען אויף דער נאהענטסטער זיצונג.

בינו-לבינו האט „ל.ס.ס.ג." ערצילט דעם מייסטער-טיטול פון דער „א"-קלאס און איז אוי-טאמאטיש פערערכענט געווארען אין דער „ליגע".

„טשארני" און „ווארטא" האבען דערווייל ווייטער „געארבייט" אויף אלע זייטען, כדי צו געפינען פאר זיך די קלובען וואס האבען צוגע-זאגט זיך צו שטעלען אויף „טוריסטע" צד. דאס האט זיך זיי איינגעגעבען. און אויף דער לעצטער זיצונג פון ליגע פלענום איז בעשלאסען געווארען אוועקצונעהמען דעם מייסטער-טיטול ביי „גאר-בארניא'ן" און איהם צו געבען „ווארטא'ן", ווי אויך די „טוריסטען צו בעזייטיגען פון דער ליגע און אויף זייער ארט זאלען פערבלייבען „טשארני".

דער דאזיגער בעשלוס, וואס בע'עולה'ט זעהר שטארק סיי גארבארניא און אין דער ערשטער רייה די „טוריסטען" האט ארויסגערופען א גע-וואלדיגען פראטעסט אין גאנץ פוילען, און מיט דעם סקאנדאל איז פול אין די צייטונגען.

כאראקטעריסטיש איז, וואס „ל.ק.ס." איז אין אנהויב געווען אויפ'ן צד פון די „טוריסטען" און איצט, אז „ל.ס.ס.ג." איז שוין אין דער ליגע, און לאדז וואלט געהאט 3 ליגע-קלובען, האט דער פערטרעטער פון „ל.ק.ס." געשטימט פאר בעזייטיגען די „טוריסטען".

ס'זעהט אויס, אז „טשארני" און „ווארטא" האבען איצט געוויסענטיסען. באלד נאכדעם, ווי סקאנדאליעזער בעשלוס איז אנגענומען געווארען האבען זיך די פערטרעטער פון די 2 קלובען גע-וואנדען צו די „טוריסטען" מיט דער אפערטע, אז זיי זאלען זיך נישט איבערנעהמען פונ'ם בע-שלוס. מחמת דעם, וואס זיי. „טשארני" און „ווואר-טא" וועלען אויף דער נאהענטסטער גענעראל-פערזאמלונג שטעלען א פארשלאג, אז די „טוריס-טען" זאלען אלס צוגאב-קלוב בלייבען אין דער ליגע. דאס לעצטע ווייזט בולט ארויס אויפ'ן סקאנ-דאל, וואס איז אפגעטון געווארען. דער סקאנדאל איז דער גרעסטער, וואס איז ביז איצט פארגעקו-מען אין פוילישען ספארט-לעבען און האט ארויס-גערופען א געוואלדיגע סענסאציע.

מיט וואס דער סקאנדאל וועט זיך פערענדי-גען איז נאך נישט בעוואוסט. **מאן.**

יורידישע עצות

פון דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעד-אקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס וועל-ען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".

בעם דורכשיקען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף מען בייליגען דעם קופאן מיט דער [illegible] און [illegible], [illegible] די אנפראגע [illegible]. אויף אנפראגען אהן קופאן, ווערט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

10152. א. בז.
א ס'פיט איז פערפליכטעט צו רעפערירען דער הויזווירט אויף זיין חשבון.

10153. לאקס.
אויב איהר האט אויסגעפיהרט די פונקציע פון א ביכהאלטער, ווערט איהר טראקטירט אלס גייסטיגער ארבייטער, אומאפהענגיג פון אייער ספעציעלען אדער אלגעמיינעם בילדונגס-צענז.

10154. גאלדבערג.
אמת, נאך 3 יאהר ווערט די פרעטענזיע צו אנ'אקצעפטאנט פערעלטערט, קו'ם האט איהר דעם בעל-חוב איינגעקלאגט אפילו א טאג פאר'ן אבלויף פון דעם 3 יעהריגען טערמין, ווערט די פערעל-טערטקייט איבערגעריסען און דער בעל חוב איז ווייטער פעראנטווארטליך פאר'ן אקצעפט.

10155. ג. ב. פון פאלודניאווא.
געוויס קאן דער בעפולמעכטיגטער צוגעצויגען ווערען צו שטראפליכער פעראנטווארטליכקייט פאר מיסברויכען מיט'ן בעפולמעכטיגונגס-מאנדאט און צואייגענען זיך די אויפגעמאהנטע סומע אין נאמען פון בעפולמעכטיגער.

ווי איז אגו עדן

(ענדע פון 3-טער זייט).

בלוט אויף פסח. די פערברענטע היינער אנטיסעמיטען האבען זיך דעמאלט מיט הענד און פיס אנגע-כאפט אן דעם בלוט-בלבול און האבען געארבייט אויף אלע כלים, ביז לעאפאלד הילזנער איז ביי זיין פראצעס אומשולדיגערהייט פעראורטיילט געווארען צום טויט דורך דער תליה.

טאמאס ג. מאסאריק איז דעמאלט געווען א טשעכישער דעפוטאט אין עסטרייכישען פארלאמענט אלס מענשען-פריינד און ליטעראר כאראקטער האט מאסאריק גלייך אויפגענומען א גרויסען קאמף געגען די פינסטערע אנטיסעמיטען, און פערטיידיגט די יודען, מאסאריק האט אויפגעוויזען די אומווסנ-קייט פון דעם בלוט-בלבול און געקעמפט פאר הילזנערס אומשולד.

מאסאריקס אריינטריט געגען די אנטיסעמי-טען און פאר די יודען האט געהאט א גוטע ווירק-ונג. און אין די הויכע קרייזען האט מען זיך גע-מוזט רעכענען מיט דעם ווארט פון דער ראויגער קריסטליכער פערזענליכקייט צום נוצען די יודען.

נאך איצט, אז די יודען בעדארפען עפעס א טובה אדער זיי האבען א קריוודע, יאגערען זיי זיך נישט צו דער טשעכישער רעגירונג, וועלכע איז אויך זעהר יודענפריינדליך, נאר צו דעם פרעזי-דענט מאסאריק פערזענליך.

אין היינטיגער צייט, ווען יודען ווערען אזוי פערפאלגט פון אנטיסעמיטען, איז עס גוט צו וויסען אז עס געפינען זיך אויך פראמינענטע יודען-פריינד וועלכע ליבען און שעצען יודען. אזא איינער איז אויך דער פרעזידענט טאמאס ג. מאסאריק.

מ-ה.

מה שהיה הוא שיהיה,
ומה שנעשה הוא שנעשה!
זא זאלסט ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו.
רעכטסקאנסולטענטען-ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט עריעדיגט און געשריבען אלערליי בימעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, ארוואא-לאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין ארזשאנד ראזיעמסקי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

יודיש טעאטער אין וויען

די פאמיליע זיגלער—א שוישפילער דינאסטיע

(קארעספאנדענץ צום „נייעם פאלקסבלאט")

אין וויען, דער שטאט פון קונסט און טע-אטער, איז עס נישט אזוי לייכט צו שפילען טעאטער. דער עולם, וואס האט די מעגליכקייט צו זעהן שוישפילער מיט גרויסען טאלאנט און א סך וויסען, קריטיקירט נישט נאר יעדען שוי-שפילער, נאר אויך יעדען זשעסט זיינעם, און דער שוישפילער, וואס וויל געפעלען אין וויען מוז ברענגען שטארקע קוואליטעטען און מוז זיין א גרויסער קינסטלער, ער זאל נישט לגמרי דורכפאלען. משה זיגלער און זיין פרוי ראזא זיגלער, האבען מיט עטליכע און צוואנציג יאהר צוריק געמאכט א פרוב אין וויען און געגרינדעט די יודישע ביהנע, אדער ווי זי איז בעוואוסט אין וויען אונטערן נאמען „די פוילישע", כאטש זיגלער גופא איז א רומעניער. און זיגלער האט אויסגענומען. עס איז איהם געלונגען צו פערא-ייניגען ארום זיך גוטע אקטיארען און זיי האבען געשפילט אלערליי שטיק, ליטעראריש און שונד, אויפגעפיהרט „קוני-לעמל" און פרץ, די „קריי-צער-סאנאטע" און פינסקי. און מ'מוז עס צוגעבען: אלץ איז געגעבען געווארען מיט פיל פערשטענד-ניש, מיט פיל מיה און מיט פיל הארץ.

נאכ'ן קריג איז זיגלער אפגעפאהרען קיין רומעניען, האבען דארט געשפילט אין שטעט און שטעדלעך, זענען אפגעווען אויף א טורנע אין אונגארן און האבען אומעטום געהאט גרויס ער-פאלג, דאס טאלענט פון זיגלער מיט זיין פרוי האבען אומעטום אויסגענומען.

איצט זענען זיי צוריקגעקומען קיין וויען, האבען ווידער זיך בעזעצט אין דער „יודישער ביהנע". אבער אין דער צווישענצייט איז פון משה זיגלער און ראזא זיגלער געווארען א די-נאסטיע: דריי טעכטער שפילען, צוויי איידימס און אנ'אייניקעל, דערנעבער איין טאכטער, וועל-כע האט דערווייל חתונה געהאט מיט'ן בעוואוס-טען יודישען שוישפילער מ. פאסטאר פון לאדז, א צארטע שיינע פרוי שבע'לע (סעווילא) וואס פייערט דא טריאומפען יעדען אווענד, און וואס אין דער אמת'ער סטאר און ליבלינג פונ'ם יו-דישען טעאטער-עולם אין וויען.

אינטערעסאנט איז דאס לעבען פון אט דער סעווילא פאסטאר, וועלכע ציילט זיך היינט צו דער בעסטער סוברועטע אין יודישען טעאטער אין איירארפע בכלל. זי האט גאר נישט געוואלט געהן צו דער ביהנע, און ווען די מוטער, פרוי זיגלער, האט מיט פערצען יאהר צוריק ענטדעקט איהר טאלאנט, האט זי אליין זיך געהאלטען פאר נישט פעגאבט.

און אויך שפעטער א יאהר, ווען זי האט מיט קלארא יאנג, דער בעריהמטער אמעריקא-נישער סוברעטע, געשפילט עפעס אין א קליינער עפיזאדען-ראלע, האט קלארא יאנג זיך געערגערט, וואס זי מוז שפילען „מיט אזא דראנג, וואס טויג צו גארנישט.

אבער פון סעווילא זיגלער, אדער ווי זי הייסט היינט — סעווילא פאסטאר, איז געווארען א גרויסע סוברעטע אויף דער יודישער ביהנע, מיט וועלכער גרויסע ווינער טעאטער-קריטיקער אינטערעסירען זיך און זאגען אויף איהר, אז זי וועט נאך אמאל לייכטען אויף גרויסע איי-ראפעאישע ביהנעס מיט איהר געוואלדיג-קינסט-לערישען טעמפעראמענט, וועלכער האט איצט נישט איהר גלייכען אויפ'ן יודישען טעאטער אין איירארפע.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען. מענער-שוואכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

Dr. Z. Rakowski
[illegible] אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קרענק.
קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 27-81
[illegible]

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
[illegible]
צוריקגעקעהרט.

די רעדע פון הרב-הכולל דר. הערץ

אויף דעם פראטעסט-מיטינג געגען די רעליגיאנס-פערפאלגונגען אין סאוויעט-רוסלאנד

לאנדאן (יט״א) אין אלבערט־האל איז אונ־טערן פארזיץ פון גראף פון גלאזגא פארגעקומען א גרויסער פראטעסט־מיטינג געגען די רעליגיאנס־פערפאלגונגען אין סאוויעט־רוסלאנד.

מיט א גרויסע רעדע איז אויף דעם מיטינג אויך ארויסגעטרעטען הרב־הכולל ד״ר הערץ.

ווען הרב הערץ האט אנגעהויבען זיין רעדע, האט זיך אויף דער גאלעריע אויפגעהויבען א מענש און אנגעהויבען צו ווארפען אויסרופען אויף יודיש. זעקס וועכטער האבען אבער גלייך דעם פראטעס־טירענדען ארויסגעפיהרט.

הרב הערץ האט זיך גענוי אפגעשטעלט אויף די פערפאלגונגען און בעגרענצונגען פון דער יודי־שער רעליגיע אין סאוויעט־רוסלאנד און האט אנגע־געבען א רייה ציפערען וועגען די קאנפיסקירטע שולען אין פערשידענע ערטער פון סאוויעט־רוסלאנד וואס זענען פערוואנדעלט געווארען אין קאמוניסטישע קלובען.

חוץ דער קאנפיסקאציע פון די שוהלען ווערען אנגעווענדעט פיל אנדערע בעגרענצונגען. דער רע־ליגיע־אונטערריכט פאר קינדער איז פערבאטען, די רבנים ווערען פערפאלגט און בעטראכט אלס קאנטער רעוואלוציאנערען, יעדער ציוניסט ווערט בעטראכטעט ווי „א אגענט פון ענגלישען אימפעריאליזם". זיי ווע־רען ארעסטירט און פערשיקט אין די ווייטסטע גע־גענדען.

„איך רעכען — האט הרב הערץ געזאגט, — זעהר וועניג אויף דער ווירקזאמקייט און צוועק־מעסיגקייט פון די אנפאלען און דראהונגען געגען די פיהרער פון סאוויעט־רוסלאנד. אזעלכע קאמפס־מיטלען קענען נאר בריינגען אין פערלעגענהייט די ווינציגע מלוכה־מענער אין סאוויעט־רוסלאנד, וועל־כע גיבען זיך אפ א דין וחשבון וועגען דער שעדליכ־קייט פון די רעליגיעזע פערפאלגונגען.

מיר רעכענען אלע, האט ערקלערט הרב הערץ, אז געהעריגע שריט אין דער ריכטונג וועלען געמאכט ווערען דורך דער ענגלישער רעגירונג און דעם ביישפיל וועלען נאכפאלגען אלע ציוויליזירטע רעגירונגען.

ווי עס זאל נישט זיין, וועלען מיר קיינמאל נישט פערלירען די האפנונג אין דער רעליגיעזער פעסטקייט פון אונזער פאלק, און אין דעם ענדגיל־טיגען טריאומף פון גערעכטיגקייט און מענשליכקייט אין גאנצער וועלט, — האט פערענדיגט הרב הערץ.

די רעדע פון הרב הכולל הערץ איז דורך די פערזאמעלטע אויפגענומען געווארען מיט גרויס בײפאל.

די ריזיגע בוי-ארבייט ביים חיפה-פארט

עס ווערט געשאפען א געשיכטליך ווערק

ירושלים (יט״א) אנ׳אפיציעלער בעריכט, וואס איז איצט פערעפענטליכט געווארען וועגען די ארבייטען ביים חיפה׳ער פארט, גיט איבער מיט גרויס אנערקענונג וועגען דער ריזיגער ארבייט, וואס ווערט דורכגעפיהרט ביי די צוגרייטונגען צום פארט־בוי.

עס ווערט געשאפט — לויטעט דער קאמוניקאט — א געשיכטליך ווערק. די אינזשיניערען און די אר־בייטער גיבען זיך אפ א חשבון פון דער ריזיגער אויפגאבע, פאר וועלכער זיי שטעהען און פיהרען זי אויס מיט שוואונג.

פון 15. סעפטעמבער — גיט ווייטער איבער דער קאמוניקאט, איז אנגעקומען צו דער פארט־באהן־ליניע ארום 300 טאן בעטריבס־טיילען און מאשין־געצייג עס זענען געלעגט געווארען מעהר ווי 5 מיילען פראוויזארישע שינעס, עס ווערען געבויט און עס וואקסען אויס אונגלויבליך סטאציעס פאר לאקאמאטיוען, קוושניעס און בוי־ווארשטעטען קוילען־סטאציעס, וואסער־טאנקען, מאשינען פאר עקספלאדירענדע מאטעריאלען, א ראמף־קראן הויבט שווערע שטיינערנע בלאקען, וואס ווערען אויסגע־קליידערט אן א זייט פון דעם ארט, וואו עס ווערט געבויט דער פארט.

די בוי־ארבייטען ביים חיפה׳ער פארט ווערען געפיהרט, ווי בעקאנט, לויט א בעשלוס פון ענגלישען פארלאמענט אין יאהר 1926. דער פארלאמענט האט דאן אסיגנירט 41|2 מיליאן פונט פאר בוי־ארבייטען אין א״י. די אסיגנירטע קרעדיטען זענען בעשטימט געווארען אויפ׳ן בוי פון חיפה׳ער פארט, אויף בוי־ארבייטען אין יפו׳ער פארט און אויף צו דעקען די הוצאות, וואס זענען געמאכט געווארען ביי בויען באהנען, וועגען, טעלעגראף און עפענט־ליכע געביידען אין א״י.

פון דער ראזיגער סומע איז 1 מיליאן פונט בעשטימט געווארען פאר׳ן בוי פון חיפה׳ער פארט. דער דעמאלסדיגער ענגלישער שטאאטס־סעקרעטאר פאר די קאלאניעס האט אין זיין רעדע אנגעוויזען, אז דער וויכטיגסטער ציל פון די קרעדיטען איז צו פינאנסירען די בוי ארבייטען ביים חיפה׳ער פארט. חיפה — האט ער ערקלערט — האט אלע נאטור־בעדינגונגען, וואס זענען נויטיג, כדי צו ווערען מיט דער צייט איינער פון די גרעסטע פארטען אויפ׳ן נאהענטען מזרח. איך גלויב, האט דער מיניסטער געזאגט, אז א מיליאן פונט וועט זיין גענוג, כדי צוזיכערען די ענטוויקלונג פון פארט און צו פער־זיכערען איהם די פאזיציע, וועלכע ער וועט פערנע־מען נישט נאר אין א״י, נאר אויך אויפ׳ן גאנצען נאהענטען מזרח. עס איז נישט אויסגעשלאסען, אז עס וועט אויספאלען צו פערבינדען חיפה מיט א באהן־ליניע מיט איראק.

אין געוויסע קרייזען ווערט ארויסגעזאגט די מיינונג, אז די אונטערערדישע נאפט־רעהר־ליניע וועט געצויגען ווערען פון איראק דירעקט ביז חיפה פון די נאפט־קוואלען און דאס וועט פערוואנדלען דעם [illegible] אין א וויכטיגען אינדוסטריע־לען צענטער מיט גרויסע פאבריקען און האנדעלס־געשעפטען, וואס וועלען ענטשטעהען ארום דעם פארט. א דאנק דעם וועט חיפה ווערען א שפייכלער פון נאהענטען מזרח.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8–9½ פריה אונטון 3½–4½ נאכמ.

דער צוזאמענפאהר פון דעם רבנים-פערבאנד אין דרום-דייטשלאנד

מאינץ (יט״א) דא איז אפגעהאלטען געווארען דער 3־טער צוזאמענפאהר פון רבנים־פער־באנד אין דרום־דייטשלאנד.

די ערעפנונגס־רעדע אויפ׳ן צוזאמענפאהר האט געהאלטען ראבינער ד״ר זעליגמאן פון פראנקפורט.

דער וויכטיגסטער פונקט פון דעם טאג־ארדנונג איז געווען דער רעפעראט פון ראבינער ד״ר לאזא־רוס פון פראנקפורט וועגען למוד פון רעליגיע אין די אלגעמיינע שולען. דער רעפערענט האט זיך גענוי אפגעשטעלט אויפ׳ן בוך פון ראבינער ד״ר עמיל שארש פון האנאווער, וואס איז געווידמעט דער ראווינער פראגע, דאס ראזיגע ווערק האט א גרויסען היסטאריש־פעדאגאגישען ווערט און קען דינען אלס לעהר־בוך פון רעליגיע אויך אויף די הויכשולען. ד״ר לאזארוס האט געמאכט אייניגע קריטישע בע־מערקונגען צו הרב שארש׳ס ווערק. דער רעפערענט שטרייכט אונטער, אז אין די לעצטע יאהרען ווערט די יודישע רעליגיאנס־לעהרע צו גלייך מיט דער קריסטליכער בעטראכט אין אלע שולען פון דייטש־לאנד אלס איינער פון די הויפט־געגענשטאנדען, עס ענטשטעהען אבער פיל שוועריגקייטען, סיי צוליב דעם שילער־צוזאמענשטעל, סיי צוליב דעם נישט געהעריג קוואליפיצירטען לעהרער פערסאנאל, ווי אויך צוליב׳ן מאנגעל פון ענטשפרעכענדע לעהר־ביכער. דער רבנים־פערבאנד — ענדיגט דער רע־פערענט — דארף זיך בעשעפטיגען מיט דעם ראווי־נער ענין און ער לעגט פאר צו וועהלען א רעליגיעזען־פעדאגאגישען קאמיטעט פאר די פראגע. דער פארשלאג ווערט איינשטימיג אנגענומען.

נאך דעם רעפעראט האט זיך ענטוויקעלט א לעבהאפטע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט א רייה רבנים.

דער צוזאמענפאהר האט אויסגעוועהלט אלס פארזיצער ד״ר לעווי פון מיינץ און ראבינער ד״ר לאזארוס פון וויסבאדען, אלס סעקרעטאר איז בע־שטימט געווארען ראבינער בינהיים פון וויסבאדען.

אויך דאס איז אנ׳עניי...

די רעוואלוציע אין דער פרויען מאדע

(א בריף פון פאריז)

אויף די גאסען קען מען די פאריזער מאדע נישט זעהן — זי בעהאלט זיך אין די סאלאנען פון פריוואטע שניידער. דעריבער ווערען די טוריסטען שטארק ענטטוישט, ווען זיי קומען קיין פאריז און דערזעהען די דורכשניטליכע פאריזער קליידונג. זיי האבען געמיינט, אז יעדע פאריזערין איז ענ־ליך צו די בילדער, וואס מען זעהט אין די מא־דע־זשורנאלען — ווייזט זיך ארויס, אז די גאסען זענען אנגעפילט מיט אלערליי פיגורען אנגעטאן אין קליידער פון אלע מעגליכע סטילען און פער־יאדען. א סך פון די דאזיגע קליידונגען זענען אזוי אלטמאדיש, אזוי קאמיש, אז דער טוריסט בלייבט שטעהן אין פערצווייפלונג און פרעגט זיך: וואו זשע איז זי — די לעצטע פאריזער מאדע?

געהט אריין אין קאפע ריטץ צווישען פינף און זעקס, וועט איהר דארט זעהן די פיינסטע נאכ־מיטאג־קליידער קאסטיומען און היט. יעדע צוויי מינוט קומט דארט אריין אנ׳אנדער דאמע מיט אדער אהן בעגלייטונג. זי שטעלט זיך אפ ביים אריינגאנג און זוכט מיט די אויגען א פאסיגען פלאץ. אלע בעזוכער ביי די טישלעך דרעהען זיך אויס צו איהר. מען קוקט אבער מעהר אויף איהר טואלעט, ווי אויף איהר פנים, ווייל צוליב דעם איז מען דאך אהער געקומען. די דאמע לאזט זיך גערען בעטראכטען און אויפ׳ן וועג צו איהר טי־שעל געהט זי זעהר לאנגזאם און זי דרעהט זיך דער־ביי אזוי, אז אלע איינצעלהייטען און איהר קליי־דונג זאלען בעמערקט ווערען.

ווי זי זעצט זיך נאר אוועק, ווערט זי א טייל פון פובליקום, ווייל א נייע דאמע שטעהט שוין אויפ׳ן שוועל — א נייער קאסטיום, א נייער שניט, א נייער קאליר, א נייע אידעע.

פאהרט ארויס קיין „לאנגשאן" צו די פערד־געיעגס פון „גראן־פרי" — וועט איהר דארט זעהן די נייסטע ספארט־קליידער, מאנטלען און גאסען־קאסטיומען. איהר וועט נאטירליך נישט וויסען, צי די עלעגאנטע דאמע איז טאקע אנ׳אמת׳ע דאמע, אדער א געדונגענע מאדע־מיידעל, וועלכע ספא־...

זיכער, זענען פון דער סאמע לעצטער מאדע.

א גאנץ גענויען בעגריף וועגען דער לעצ־טער מאדע קען מען האבען ערשט נאכדעם ווי מען בעזוכט די בעריהמטע סאלאנען פון די פא־ריזער „מעיזאן דע קוטיר" (שניידער - סאלאנען). אבער „הין האט נישט יעדער איינער א צוטריט.

פון דער גאנצער מאסע טואלעטען, וואס איך האב זיך אנגעזעהן, האב איך ארויסגעטראגען דעם גאנץ בעשטימטען איינדרוק, אז די לעצטע מאדע איז אמת־ניי אין עטליכע הינזיכטען: ערש־טענס, די טאליע — שוין א פאר יאהר, ווי די פאריזער שניידערס מאכען פערזוכען צו ברענגען די טאליע אויף איהר נאטירליכען פלאץ; ענדליך האט זיך זיי דאס איינגעגעבען. היינטיגעס יאהר איז די ליניע פון דער טאליע אויף די מעהרסטע קליידער א סך העכער, ווי זי איז ווען עס איז געווען פאר די לעצטע פופצעהן־צוואנציג יאהר.

פרייען זיך איצט בלויז די יונגע פרויען און די שלאנקע — די, וואס האבען א בויגיגע טאליע און קענען זיך א דאנק די נייע קליידער בעריה־מען מיט איהר. וואס טוט מען אבער מיט יענע, וואס האבען פערגעסען, אז זיי האבען ווען געהאט א טאליע? קיינער האט זיך פאר די אלע יאה־רען אויף זייער טאליע גאר נישט נאכגעפרעגט און זיי אליין האבען זיך אויך וועניג געקימערט וועגען דעם, ווייל די גלייכע ליניעס, נאך וועלכע מען פלעגט צושניידען אלע קליידער, האבען גוט דעם טרויריגען סוד אפגעהיט.

בעמיהען זיך טאקע איצט די גרויסע קעפ פון דער פאריזער מאדע וועלט צוצוטראכטען א־ויסוועג פון דער פערפלאנטערטער סיטואציע. אייניגע האבען בעשאפען אזעלכע פאסאנען, וואס פערמאגען צוויי־פאכע און דריי־פאכע גארטלען. דער אונטערשטער גארטעל איז טאקע די אמאלי־גע נידעריגע „וועסט", און דאך זעהט דער גאנ־צער פאסאן אויס אזוי ווי די טאליע וואלט גע־ווען א הויכע אויסצודעם העלפט דא שטארק ארוים די לענג פון די נייע קליידער. צוליב די לאנגע און דורכגעשניטענע „קליידער", זעהען די ...

די צווייטע וויכטיגע נייעס אין דער היינטי־גער מאדע איז די לענג פון די קליידער. אמת, מען האט שוין אמאל געטראגען לאנגע קליידער, אבער די וועלט האט וועגען דעם צייט געהאט צו פערגעסען. אין די עטליכע יאהר פון דער קורצער מאדע האבען זיך די פרויען אזוי צוגעוואוינט צו דעם, אז איצט מוזען זיי זיך שטארק אנשטרענגען אויב זיי ווילען צוריק ווערען „גראנד דאם", ווי די לאנגע מאדע פאדערט דאס. דער גאנצער שטעל צוזאמען מיט אלע בעוועגונגען מוזען זיך בייטען ביי די פרויען, וואס טוען אן די נייע לאנגע קליי־דער מיט די האלב־רונדע געצירקעלטע זוימען, מיט די אלע פאלבען, פעלבעלעך און פערשייטע דראפירונגען.

די ריכטיגע לענג פאר גאסען־קאסטיומען איז ביז איבער די קני; פאר נאכמיטאג־קליידער—עט־ליכע לענגען ביז די סאמע קנאפעל; פאר אוונט־קליידער איז גאר קיין מאס נישטא — אייניגע שלעפען זיך נאך אויפ׳ן פארקעט, ווי ביי די קע־ניגליכע הויף־דאמען. אנ׳אוונט־קלייד, אפילו נישט דאס גאר לאנגע, מוז אומבעדינגט האבען כאטש איין פונקט, מיט וועלכען דעם דיל צו בעריהרען. אנדערש פערלירט דאס יענע שטרענגע פארמאלי־טעט, וואס פאדערט זיך פון אנ׳אוונט־קלייד היינ־טיגען סעזאן.

אויסער דער טאליע און דער לענג פון קלייד האט די נייע מאדע נאך איין ראדיקאלע ענדע־רונג צו פערצייכענען. דאס איז דער געברויך פון נייע מאטעריאלען. די שטאפען, פון וועלכע די מאדעלען ווערען געמאכט, בעווירקען שטארק דעם שניידער אין אויסוואהל פון די פאסאנען. דער קאליר, די ברייט פון מאטעריאל, זיין שווערקייט אדער לייכטקייט, די אוזארען, וואס זענען אויף איהם אויסגעשטריקט — דאס אלץ קען בעגייס־טערען א שניידער, ווען ער הויבט אן א קלייד צו בעשאפען.

די נייע מאדע האט אויך צוריקגעבראכט די פוטערנע מופטע, אין וועלכער מען שטעקט אריין די הענד. דערווייל איז נאך די מופטע א גאר־קליינינקע, אבער באלד וועט זי נעהמען וואק־סען און וועט נאך אפשר דערגרייכען די מאס פון יענע ריזיגע מופטעס, וואס מען האט אמאל געטראגען.

פוטערנע פעלערינעס זענען שוין אויך אריין אין דער מאדע. דערווייל זעהט מען זיי נאך אנ־שטאט קאלנער אויף די נייע מאנטלען. אבער זיי בעזונדער אויף אנ׳אוונט־קלייד אדער אויף א לייכטער בלוזע.

ווי איהר זעהט שטרעבען די פאריזער שניי־דער מיט אלע זייערע כוחות, מיט אלע זייערע מיטלען צוריקצוברענגען די גאנצע ווייבליכקייט, וואס די פרוי פערמאגט נאך. צוזאמען מיט דער ווייבליכקייט ווילען זיי איהר אומקעהרען אויך די גראציע פון בעוועגונגען און הויפטזעכליך — די שיער נישט פערלוירענע בעשיידענקייט. דעריבער איז טאקע דער הערשענדער קאליר פון דער היינ־טיגער מאדע — שווארץ.

צווישען די אנדערע סטיל־קאלירען קען מען אריינרעכענען ברוין און גרין אין דער ערשטער ליניע — אנהויבענדיג מיט דער גאר טונקעל ברוי־נער שאטירונג, וואס רופט זיך דא, אין פאריז, „מעט־דענעגער" (נעגערישער קאפ), און ענדיגענ־דיג מיט דעם העלען „שעמפעין"; אנהויבענדיג מיט דעם גאר טונקעל־גרינעם קאליר, וואס הייסט דא „ווערט אמאנד" (מאנדעל־גרין).

אויסער שווארץ, ווייס, ברוין און גרין, וואס דאס זענען די פונדאמענטאלע קאלירען פון דער היינטיגער מאדע, האבען פיל שניידער צוגעגרייט ענטציקענדע מאדעלען אין דער פלאם־רויטער פארב, וואס הייסט „טאמאט" ווי אויך אין די פערשידענ־סטע שאטירונגען פון פיאלעט, אראנזש און בלוי.

די היינטיגע מאדע איז, ווי די פאראיאהרי־גע און פאר צוויי יאהריגע, צוגעפאסט צו די פערשידענסטע פאדערונגען פון פערשידענע מדינות.

„קיין אמת פאריזער מאדעל איז אייגענטליך נאך נישטא" — אזוי האט דערקלערט א בעקאנטע פאריזער שניידערין, וועלכע האט אין איהרע יונ־גערערע יאהרען געדינט אלס מאדעל־מיידעל אין די גרעסטע פאריזער „מעיזאנס". „מען גרייט צו פערשידענע מאדעלען פאר פערשידענע נאציאנא־ליטעטען. מען ווייס שוין אומגעפעהר, וואס יעדע נאציאנאליטעט שטעלט זיך פאר די פאריזער מאדע. „פאר ענגלענדערינס גרייט מען צו ראשיגע קליי־דער מיט א סך בליאסקענדיגע בעפוצונגען. פאר די אמעריקאנערינס — אויך דאסזעלבע, נאר פון בעססערן, רייכערען מאטעריאל, פאר דער דייטש־קע נייט מען אויף דויערהאפטע קליידער, מיט וועניגער „שיק", אבער פון פראקטישע שטאפען וואס וואשען זיך און טראגען זיך גוט.

„די איינפאכסטע, איינטאגיגע אבער ראפי־נירט־עלעגאנטע קליידונג ווערט בעשאפען פאר דער פאריזערין און פאר יענע גאר וועניגע אויס־לענדערינס, וועלכע פערשטעהען דעם אמת׳ען גייסט

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

הײנט און פאָלגענדע טעג!
„דעם צאַר'ס אַדיוטאַנט"
אין דער הױפּט־ראָלע:
IWAN MOZŻUCHIN, CARMEN BONI
צו דעם בילד איז אַנגאַזשירט אַ גרױסער רוסישער כאָר, װאָס װעט אױספֿיהרען אַ רײהע רוסישע לידער.

פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער. פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער.
דער זאַל איז גוט בעהײצט.

גרױסע איבעראַשונג
בױ אױף אַ קורצע צײט!
דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפֿט, אַז כ'האָב פֿאַרגעבערײט
אַ גרױסע פּרעמיע
צו יעדען ½ טוץ רעטוש. פּאָסטקאַרטען־ב. ב. גיב איך צו
אַ סאַלאָן־פּאָרטרעט
װי אױך װערען אױסגעפֿיהרט ½ טוץ פּאָטאָפּאָסטקאַרטען 1 פּ. פֿון 5 זל. אָן, װי אױך זעמטליכע קונסט־פֿאָטאָגראַפֿיעס פּאָרטרעטען, גרופּען־ און ענצעל־אױפֿנאַהמען לױט די נײעסטע פֿאָטאָ־קונסט. קומט און איבערצײגט אײך! מיט אַכטונג
קונסט־פֿאָטאָגראַפֿישער אַנשטאַלט
„PARISIEN"
צופֿאָהר מיט די טראַמװאַיען: 14, 1 און 6 — 30 פּראַנציסקאַנער 30

2 שטובען מיט אַ קיך און 1 שטוב מיט אַ קיך
זוכענע װאָהנונג מיט אַלע בעקװעמליכקײטען אין פֿון װאָאַנט אַ בערצונגען. צו ערפֿאַהרען לימאַנאָװסקאַ 14 (אַלעקס. גרראַטסקע) — בײם ה' רט.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג־אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אָן פֿון 6—8 אָװענד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הױט און װענערישע קראַנקהײטען און ליבעסקראַנקהײטען
נעמט אָן פֿון 4—7 אין אָװענד

DR. MED.
Z. Datyner
אוראָלאָג
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר בלאָזען, נירען און אורין־קראַנקהײטען
Piramowicza 2
(Olginska) Telef. 148-95
נעמט אָן פֿון 1—2 און 6—8

כ'קױף און פֿערקױף מעבעל
דיװאַנעס, פּעלצען, נײ־מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָװאַרען א. ז. װ. און צאָהל די העכסטע פּרײזען
א. װײצמאַן, נאַרוטאָװיטשאַ 19
אין מעבעל־געשעפֿט
(פּריװאַט־װאָױנונג: שענקעװיטשאַ 29)
בײ מיר איז שטענדיג דאָ פֿערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פֿערקױפֿען.

אַ רענאָמירטע
פֿראַנס־געװעלב
אױף זאָװאַרקאַ־גאַס נעבען זאַכאָדניאַ, מיט ערשטקלאַסיגער אײנריכטונג, איז פֿון זאָפֿאָרט ביליג איבערצוגעבען. צו ערפֿאַהרען בײ קרײצער פּיעטריקאָװער 21. 3332

דר.
נ. קאַליש
צאָהן־אַרצט
25 צעגעלניאַנאַ 25
טעלעפֿאָן 108-26
נעמט אָן פֿון האַלב 2 ביז 4 און פֿון 7 ביז 8 אָװענד.

כ'קױף
און צאָהל די בעסטע פּרײזען פֿאַר גאָלד, זילבער, בריליאַנטען, דיאַמאַנטען, פּערל
װי אױך לאָמבאַרד־קװיטעס. פּלאַץ װאָלנאָשטשי 10 (נעבען מאַרק), 1־טער שטאָק, פֿראָנט, קאַפּעליוש. 590

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פֿון דאָקטױרים־ספּעציאַליסטען
זאַװאַדזקאַ 1
פֿאַר מאַנער װענערישע הױט־קראַנקהײט, פֿון מענער־שװעכע אַנאַליזען פֿון בלוט און אױסשליסן פֿון סיפֿיליס און טריפּער. קאָנסולטאַציעס מיט ספּעציאַליסטען פֿון אינערע־ און נערװען־קראַנקהײטען. קאַרק־לאַמפּ. עלעקטרישע װיל־סאַבינעט קאַבינעטן.
— פֿון 8 פֿריה ביז 9 אָװענד. — פֿון 11 ביז 12 בײ טאָג און פֿון 2 ביז 3 נאָכמיטאָג. פֿון 9 פֿריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
װיזיט 3 זל.

װיכטיג פֿאַר אינדוסטריעלער און סוחרים!
BIURO-PRAWNICZO-WINDYKACYJNE
„JUSTICE"
w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 62
ערלעדיגט פּינקטליך און געװיסענהאַפֿט זעמטליכע קלאָגעס, זאַבעזפּיעטשעניעס, נאַרזשערען סאַנראַװע, אױפֿאַדלאַשטשען אױף גאַנץ פּױלען. ספּעציעלע פֿערבינדונג מיט דאַנציג. גאַליציען און פּאָמערן. בײטעס װערען אױך געשריבען אין אַלע אינשטאַנצען, סאַרבאָװע, סאַנדאָװע, אַפּעלאַציעס א. ז. װ. הײפּאָטעק־אַקטען, אינטערװענציעס און שותּפֿות־אַקטען װערען ערלעדיגט דורך פֿאַכמענישע קרעפֿטען.
יורידישע עצות אומזיסט.
בעמ.: פּראָטעסטען װערען אײנקאַסירט אױף אײגענע קאָסטען
מיט אַכטונג
רעכטס־קאָנסולטאַנטען־ביוראָ
„JUSTICE"
פּיעטריקאָװער 62.

לעטשניצע פֿון דאָקטױרים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
ציערסקאַ 17 טעל. 16-33

ד"ר ראַסקאָװסקי נאָז, האַלז, אױערען קר.	10—11 3—2, 6—7
ד"ר ראָזשאַנער הױט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשמידט־ אױגען־קראַנקהײטען פּאָלאַק	1—2, 7—8
ד"ר יאַסמאַן נערװען קראַנקהײטען	12—2 הײנט
ד"ר ראָזענצװײג קינדער־קראַנקהײטען	10-12 4-5
ד"ר פּאָפּיערני פֿרױען און געבורטס־הילף	1-11½ 5-6
ד"ר קאַנטאָר אינערע־קראַנק.	4½-5½ 1—2
ד"ר װײנבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סאָבעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראָדזענמשיק צאָהן־אַרצט	3—7
נ. ראָזעס צאָהן־אַרצט	3—8

צאָהן־בעהאַנדלונג, בעלײכטונגען, קראַנקען, פּאָמבען א. א. װ. פֿון דער לעטשניצע איז געעפֿענט נעהענד
אַ רענטגען־אינסטיטוט
דורכלײכטונג פֿון הױט קראַנקהײטען און קאָפּ (פֿאַרך) פֿיר רענטגעניזירען, פֿאַר בעשטראַהלונג און דורכלײכטונג, קאַרץ־לאַמפּ, דיאַטערמיע, עלעקטראָליזאַציע, אַלע מעגליכע שטראַלונגען. אַ קורס פֿאַר שטודענטען. אימפּפֿונגען שטענדיג (שקאַרלאַטין) פֿון 4—5 נאַכט.
די לעטשניצע איז אױך אָפֿען װאָכענטאָג
װיזיט אין דער שטאָט.
ערצט.־קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פֿון 5—7 אָװענד

ענדליך
האָבען זיך אַלע איבערצײגט אַז די פּאַטענטירטע
פֿעלד־בעטען

PALMA-PATENT װעלכע זענען פֿערזעהען מיט דער שוץ־מאַרקע זענען די פּראַקטישסטע און דױערהאַפֿטסטע מיט אַ גאַראַנטיע אױף 3 יאָהר, עמפּפֿעהלען מיר אױף לאַגער.
אױסערדעם בעזיצען מיר אין אַ גרױסען אױסװאַהל
ניקעל־בעטען, ניקעל־קינדער־בעטען טיש־בעטען, אַטעריקאַנקעס, קינדער־װעגעלעך, קינדער־בעגסעלעך אױף רעדלעך, פּיספּער־מאַס.
גאַרטענס, שאַסטאַװעס און קאַנאַדיסקע
מאַטראַצען, קאָװעסקעס און טאָפּטשאַנעס
בעמערקונג: בעטלעך מיט װעגעלעך ווײס און ברױן 17 זל., פּאָליציע־בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג, — פֿאַבריקס־פּרײזען, — װאַכליכע רעפּאַראַטורען.
הורט לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85 דעטאַיל

אַ לאַנגיעהריגער געװעזענער
גערכטס סעקרעטאַר
שרײבט אַלערלײ ביטעס און קלאָגעס, קלױזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אין אַלע שטעדט פֿון פּױלען.
אַ גוטער ספּעציאַליסט אין מיליטער־ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

אַכטונג, צײטונגס־פֿערקױפֿער!
די פֿערװאַלטונג מאַכט בעקאַנט אַלע מיטגלידער, אַז עס װעט פֿאָרקומען צום צװײטען מאָל
אַ פֿערזאַמלונג
שבת־צו־נאַכטס, דעם 28 ד. ח., 6 אַ זײגער אָװענד מיט דער טאָג־אָרדנונג: 1) װעגען גרינדען אַ לײה־קאַסע אױף גוטע בעדינגונגען; 2) װעגען מעדיצינישע הילף פֿאַר די מיטגלידער.
מיר בעטען אַלע מיטגלידער צו קומען פּינקטליך.
מיט אַכטונג די פֿערװאַלטונג.

Dr. med.
J. Sadokierski
סטאָמאַטאָלאָג
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר מױל־ און קיפֿער־כירורגיע
צאָהנפֿלײש־קראַנקהײטען
רענטגען־דיאַגנאָסטיק. נעהמט אָן פֿון 3—7.
פּיעטריקאָװער 164, טעל. 27-83

נײ־רעמאָנטירטער זאַל
פּירעמאָװיטשאַ 3 פֿריהער: אָרגינסקאַ 14
איז צו פֿערדינגען אױף חתונות, בעלער, אָװענדען, פֿערװײלונגען און טאַנץ־אָװענדען. צו ערפֿאַהרען אױפֿ'ן אָרט. 3379

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אַקושעריע און פֿרױען־קראַנקהײטען
צעגעלניאַנאַ 45, טעל. 113-47
נעמט אָן פֿון 4 ביז 7 אין אָװענד.

שײטלען
צו מעסיגע פּרײזען צו בעקומען בײ
פּאַרזשוטצקאַ, קאַמיעננאַ 5

לעטשניצע פֿון דאָקטױרים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
קאָשטשושקאָ 11, טעלעפֿאָן 37-63
אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 7 אָװענד.

ד"ר אײמיך נאָז, האַלז, אױערען קר.	4½—5½
ד"ר פּערשטער קינדער־קראַנקה.	11-3 4½-5
ד"ר שיפֿמאַן אינערליכע קראַנקהײטען	9—10
ד"ר לובינסקי הױט און געשלעכט־קר.	1½—12½
ד"ר שמירגעלד נערװען און גײסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאָלדבלאַט אױגען־קראַנקה.	9½—10½
ד"ר זײדע כירורגישע קראַנקהײטען	2—3
ד"ר שפּערלאַנסקי פֿרױען־ און געבורטס־הילף	4½—5½

מאַגען־פּערסיס, שפּראַך־שטערונגען װי שטאַמלען א. א. װ. פֿיר שװאַכע, קינסטליכע באַרג־זון, בעשטראַהלונג, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, מאַסאַזש, שלאַגבאַד אױך פֿאַר אײנשלאָסען װאָרט גענױן. אױך פֿלעגמאָנען.
אימפּפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.
בײ דער לעטשניצע איז געעפֿענט נעהענד
אַ רענטגען־אינסטיטוט.
ד"ר לאַזשינסקי טעכנישע צאָהן־אַרצט 10—1 3—6
די לעטשניצע איז אױך אָפֿען װאָכענטאָג

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראַנקהײטען.
ספּעציעל פֿאַר לונגען־ און האַרץ־קראַנקהײטען.
בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון.
נעמט אָן אין דער הײם פֿון 3—5 נאָכמיטאָג.

צאָהן־אַרצט
St. Gelberg
װאױנט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אָן פֿון 10-2 און פֿון 4-7.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר נירען, בלאָז און האַרן־קראַנקהײטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אָן פֿון 4—7 אָװענד.
צוריקגעקעהרט.

מאַשין־לעבער
די בעסטע מאַשינען פֿאַר באַהאַנדלען לעבער
ג. גערשטען צעגעלניאַנאַ 29

אַבאָנעמענטס־פּרײז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ הײם; אױף דער פּראָװינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אױסלאַנד — 8 זל.
פֿאַר'ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פֿערלאַג ניט פֿעראַנטװאָרטליך.
די אַדמיניסטראַציע איז אָפֿען בײטאָג און בײנאַכט.

אַנאָנסען־פּרײז: פֿאַר'ן טעקסט — 18 גר. פֿרײטאָג און ערב יו"ט — 24 גר. אין דער זײט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט — 40 ... 60 ... 4
נאָכ'ן טעקסט — 12 ... 18 ... 8
פֿאַר אַ פּיליטעט־שורה; פֿאַר דער שטאָט 50 פּראָצ. טײערער. אױסל. 100 פּראָצ. טײערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ װאָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.